י. מ. דיק

דיא קרעמערקעס

אדער

גאלדע מינע די בראדער עגונה

דאס איז איינע שרעקליכע געשיכטע וואס זיא איז
געשעהן מיט איאר פופציג צוא ריק אין דער שטאט
בראד, וויא איז זייער וויכטיג, אונ זייער ריכטיג, זייער
שיין, אונ אויך ניט קליין, עס ווערין דורך איר איניגע
פריינען פערשטיין, וויא זייא דארפין זיך אין דער וועלט
בעגיין, וויא זייא זאלין איר הויז רעגירען, אונ וויא זיי
זאלין זיך מיט מאן אונ קינדער אויף פירען, אונ דאס דר
פוץ אונ ציערונג, איז נור איינע הילע פאר איהנען, אונ
דאס בייא אונז איהנען, דארף זיין דאס רעכטע גליק
נור דער הויז פרידען.

ווילנא

בדפוס ר' שמואל יוסף פין, ור' אברהם צבי ראזענקראנץ.

תרכ"ו

ДИ КРЕМЕРКЕСЪ,
т. е. Лавочницы

ВИЛЬНА
Въ типографіи Финна и Розенкранца.
1865

1/18391

1/68316

די עגונה

זה חמשים שנה) עס וואר שוין זיין איאר פופציג דאס אין דער שטאט בראד , האט געוואוינט איין געוויסער טענטש וואס מעהאט איהם גירופין ר׳ דניאל מאראנא דיזער מאן וואר איין גרויסער למדן אונ אגרויסער חכם ער האט פאר שטאנען זייער גוט רושי״ש אונ טייץ אונ וואר זייער געאיבט (גענים) אין אלע געזעצע פון יענער לאנד וואס בעריפט עס ביא אונז מיט דעם נאמען (זאקאניק), לבד זה וואר ער אגרויסער קענער אין חושן משפט אונ וואר אגרויסר דיין אונ איין קלוגער שליבסער (אם מאבער), אונ דאהער האט זיך קיין פראצעס אונ קיין דין תורה הן ביי יודין אונ הן ביי קריסטין ניט אן גיהייבין אונ ניט אויס גילאזין אן איהם, דיא רעגירונג זעהר פלעגט איהם צו געבריבען אין כמה ענינים אונ וואר פין איהם העכסט צוא פרידען נון פלעגט זיך דיזער ר׳ דניאל פערדינען דער פון אלע יאר בערך פון אפאר טויזנט טאלער, אונ פלעגט וויא איך פאר לעבין, דען ער האט איינע הפשע פאמיליע דריא טעכטער אונ איין זוהן. די טעכטער ווארען אלע דריי אויס גיגעבין אונ ווארען מיט זייערע מאנען ביי איהם אויף קעסט, אונ דר זון וואר דאמאהלר פין איאר ניינצן, אונ האט גיקאסט דעם פאטער גאר דיא גילט אים אים אויס צוא בילדען, דען לבד דעם וואס ער האט גילערינט זייער וואול אונ איז קלאר גיוועזן אין חושן משפט וויא דער פאטער האט ער פאר שטאנען זייער גוט רושי״ש, טייץ, פראנצויז, אונ איינגעלש אונ וואר אויך זייער גענים אין פאפירען שוין ווייס דאס דער פאטער פלעגט שוין פאר ריכטען דורך איהם כמה וכמה ענינים זייער גוט, דיזען יונגען מאן האט מען גירופין הערשעלע, ער וואר זייער שיין גיוואקסין אונ האט זייער שיין אויס גיזעהען, אונ וואר פון דער

Дозволено Цензурою 7 Мая 1865 года Вильна.

נאטור דייער קלונג אונ גום אונ בראוו איז זיך ניגאנגען ווייער געלאנט (גיפוצט) אונ פלעגט זיך איבר אייך צו דריקן אין רוסיש אדער טייטש.

בימים ההם היתה עיר בראד, במצב השפלות כעירנו עתה (ווילנא) אין יענער צייט וואר נאך דיא דאזיגע בראד, אין דעם גראד פון בילדונג פונקט ווי אונזער שטאט ווילנא איצונד, דאס הייסט דאש נור איין קליינער צאל פון איהרע איינוואוינער וואָרען דאן געבילדעט אונ דאש אויך ניט פון רייכע שטאנד, אונ דיא איבריגע וואָרין ארטאדאקסען (דאש הייסט אלטע פארעשטע אונ אבערגלויבישע לייט) וואש האבין זייער גיהאסט דיא משכילים אונ האבין זיי גירופען אללעליי שענדליכע צו נאמען, צום בייספיל אפיקורסים, פושעי ישראל, ביגלעבטע, אדער גאר ווייסע חברעניקעס, אונ ווי דאן וואר דאמאלס דעם בחור וועלכר נור איינע שפראכע פערשטאנען האט, אדער וואס איז זיך איין עטוואש געלאנט ניגאנגען דאש הייסט וואס ער האט איין האלז טוך גיטראגען אדער איינע קאפעזעלקע הלילה, אזעלכען האט שוין אשדען וויא דעם פעסט אויש געבידעט, ער האט געבאנט זיין ארענטליך וויא ער וויל זעלבסט פרום אונ אויך רייך, פאר אים וואר שוין קיין כלה צוא בעקומען גיוועזן אין דער ראנדונג (סביבה) פון פופציג מייל, דען זעלבסט דיער ארעמסטע האט אויך ניט גיוואלט אוועק געבין זיין טאכטער פאר איין פושע ישראל, פר איין ווייסן חברעניק וואס טראגט גלאנצטע שיכלך, אונ לייענט דיא דייטשע ביכלאך.

ולכן נקל לנו להבין) אונ דאהער איז אינז זייער לייכט צוא פערשטיין דאש אונזער הערשעלע וואש וואר איין גילערענטער אונ איז זיך ניגאנגען זייער ריין גיקליידעט דאש ער וואר אויך

גיצווילט

גיצוויילט אונטער דיא משכילים אונ וואר אויך גירופען "ווייסער חברעניק" וויא דיא איבעריגע געבילדעטע יונגע לייט, אונ ניט קוקענדיק אויף דעם וואש זיין פאטער איז אגרויסער מאן אונ אגרויסער חשוב אונ דער צוא נאך זייער פרום האט אונזער הערשעלע קיין שידוך ניהאט פאר זיך אין גאנץ בראד, אונ אין איהרע גאנצע רונדונג (סביבה) אונ זיין פאטר האט זיך וועגין דעם זייער געקימערט, דען דער זון וואר שוין דאמאלס אלט באלד איאר צוואנציג אונ דער צוא נאך אבן יחיד, אונ אין יענער צייט וואר מען שוין צוא איאר צוואנציג איונגער מאנציג, יטען האט זיך שוין צוויא מאל גענעט, אונ דער נאך איינען דריטען שידוך גערעט.

בעת הזאת) אין יענער צייט האט גיוואוינט אין בראד, איין נעוויסער מענש וואש מען האט אים גירופען ר' הושיע הייפלער ער אליין האט גיוואקסען פון אגאנץ קליינעם שטאנד אונ איז זיך עפעס אזוי מיט אמאל רייך גיווארין דאש מען וייס ניט פון וואנען אונ פון וואש, איינינע זאגין דאש ער האט איין אוצר גיפונען, אונ אנדערע זאגין דאש עש איז באיי אים אמאל איין גישטאנען איין דורך רייזענדער אלם ער האט נאך גיהאלטען אקליינעם פריצעשין איינפאר, וואש ער וואר זייער רייך אונ איז פלעצליך גישטארבין, נון איז דער גאנצער פערמעגין געבליבין באיי אים, אונ איך זאג נאין, איך וויל גאר ניט קלערן פון וואנען ער איז גיווארין רייך, דען ניט איין מאל זאגט דער מדרש אונ דיא גמרא דאש דיא ישראל זיינען גיגליכען אין כמה וכמה זאכין צוא איין ניסענבוים, נון זיינען זיא גענליכען אין דער זאכע אויך, דאש אזוי וויא מען קען ניט בעמערקן וויא אניסען בוים בליהעט אונ דאך וואקסין אוים ניס, אזויא אויך קען זיך ווערען

איינער

אײנער פון אונז יודען רײך װען אױך קײנער מערקט פון װאנען
ראש איז אים געקומען, קורץ דער פון אונזער ר׳ הושע הײפלער
װאר זײער רײך אונ דער צוא נאך אין שײנער יודע ספר אונ
אין אלם מארעשער יודע דען ער האט נים געקענט לײדען קײן
מעבל אין קלײנט זיך שטענדיג לוכמינ צוא מאכן איבער זײא,
ער פלעגט איבער צוא זאגן זײא װײסן װיא מערופט אשטול אױף
צעהען שפראכען אונ װײסן נים װיא זיך צוא זעצין, אונ אזױא
װײסן זײא װיא מען רופט ברױט אױף צװאנציג שפראכען אונ
האבין נים װאס צוא עסין, אונ דאך האט ער זײנע צװײ טעכטער
נאלדע מינען אונ אײגען בײדע שײנע מײדכען נילאזט בילדען
אין העכסטין גראד, װײל אין יענער צײט װאר דארט דיזע
פערקערקהײט אױך, דאס זכרים זאל מען נים בילדען װײל דאס
קען זײא שאטין צום לערנען, אונ נקבות גראדע יוא װײל מען
דארף עס האבין צום געשעפט, דען דאן װאר דארט די אונזיטע
װיא בײא אונז דאס מײדלאך אונ װײבער זאלין זיצין אין קראמען
אין טראקטירען אונ פארין אױף יארידין אונ איבער הױפען, נון
דארף מען קענען מײן רוסיש אונ װעלכע עס װארין אין האטעלן
האבין נאך געבראכט פראנצױזיש אױך קענען.

וכה נאמר מבנות הײפלער) אונ נון װאס זאלין מיר שױן
רײדין פון הײפלערס בײדע טעכטער װאס אײנע איז געזעסין
אין אײן האנדעל אדער טראקטיר, אונ דיא אנדערע איז געװען
בעשעפטיגט מיט דעם האטעל דען זײער פאטער האט געהאט
אין אײגענעם הױף װאס ער האט אים געקאפט מעהר אלס
פערציג טױזענט מארק אונ װאר נאך פיל מעהר װערט דען ער
האט דארט אין געפירט אײנע פריצעשע אכסניא װאס דאס
הײסט אין (האטעל) אונ האט נאך דר צו גמאכט אין װײן האנדל

מיט א טראקטיר אונ האט זיך דער פון זײער בערײכערט, דען עס
פלעגין אהין פערקערין די גרעסטע רײזענדע, דײטשען, רוסען,
פאלאקען, פראנצױזען, אײנגלענדער, גאר אן אשיעור, װײל עס
װאר דאמאלס קריגס צײט מיט פראנקרײך אונ עס זײנען געפלױגן
פעלד יעגער, אפיצירין, יענעראלין אונ גזאנדעטע (פאסלאניקעס)
דורך בראד, נון האבין זיך דיזע צװײא טעכטער פון אונזער
ר׳ הושע הײפלער געבראכט בעקענטשאפטען מיט דיזען פאר געבען
פאסעזירען זײער הײפליך, זײא װארן געקלײדעט אימר גלאנט
אונ האבין זיך אונטערהאלטין מיט יעדערין אין זײנר שפראכע,
אונ זײא האבין דורך דעם באקומע אגרױסען נאמען אין שטאט,
דען מען האט זײא געהאלטין פאר גרױסע בריות װאס האבן גרױש
חן באײ ארונים אונ װאס װעלין קענין מיט דער צײט מאנגען
כפרנס זײן, נון װאר זײא גערעט גרױסע שדוכים דאס הײסט
מיט בחורים מיוחסים װאס זײערע עלטערין װארין אמאל גבירים
אונ איצונד װארין זײא האלבע יורדים אונ גאנצע בעל גאװת,
אונזער ר׳ הושע הײפלער האט אבער דעם עק זײער הױך פאר
ריסין, אונ האט זיך כמעט גאר נים געקאנט באײ זיך בעשליסען
מיט װעמען ער זאל טאן.

למען הבינך) אונ דיר מײנע טײערע לעזערין דיזע געשיכטע
גאנץ פערשטענדליך צוא מאכין מוז איך דיר אין עטװאס מער
בעקאנטער מאכין מיט דיזע צװײא טעכטער פון אונזער ר׳
הושע הײפלער.

דיא עלטערע נאלדע מינע װאס האט זיך אימער בעשעפטיגט
אין דעם װײן האנדיל װאר דאן אלט אײאר אײן אונ צװאנציג, זיא
װאר זײער שײן געװאקסין אין זײער קלוג אונ פון דער נאטור אױך
זײער גוט, אירע אױגין װארין העל בלא זיא דיא בלומען װאס

טערופט פערניס פיין ניכט (נעזאבורקאמי) אונ זייער פריינדליך, איר שטימע זאנפט אונ אידעל, אירע ווערטער וואהרען אימר זיס אונ גיצוקערט, זיא האט גימאלט געשאלטען, גמאלט גיצערינט, קיינעם פערראכטעט אינ פון גימאנדען שלעכטעס גירעט, זיא האט איהרע עלטערין גישעצט אונ גיעהרט אונ אויך זייער געליבט אונ וואר זיא גמאלס דער ווידער אין קיינער זאכע, אויך האט זיא געהאט אין זיך גרוים בושה אונ פילע גאטעס פארכט, דען זיא פלעגט אפ צו היטען איר ראוונען אונ איר בענטצען אונ דאס גלייכן נון וואלט, יוסף פיידיל גיוועזען איינע הייליגע אונ וואלט גיפירט נור איין הייליגעס לעבען דאן האט זיא איינען בראוונען מאן גליקליך מאכען קענען, ניכט אבער איצונד דאס זיא אירע יונגפרויליכע יארן אין איין וויין האנדעל צו געבראכט וואס עס זייען דארט אוים גישטעלט פאלשטריקע (פאקטקס) פר די מונגער (ערלבקיים) אויף יעדען שרים (מרים) וואו דאס הארץ האט צו שברייטען מיט יעדר ליידענשאפט (תאוה) אונ מים יעדעם אונרעכטעס פערגעניגען, קורץ דר פון עס איז אזו איין ארט וואס דארט גיפינט זיך אלע טאג איין אנדערער פערפירער (באשר יאמר משלי הקדמוני באשר היין שם גם הזונות נפרצה) וויא דער אלטער שפריכווארט זאגט "ביא דעם וויין, איז אלעס ביין" (ומה גם כי יבואו בין הבאים אנשים היודעים לצור בצורה עד הראה) אונ בפרט עס קומען נאך אזעלבע מענשען וואס פאר שטייען איינען טעמטונג צו בעלאגערן ביז זיא איס בצווינגן, אוך איז פון דער צוויי דייטשקיים וואס האט אין זיך דער לשון קודש ווארט "זונה" גענוג צו פערשטיין וויא וויים איינע בראקטירנישע פאר דארבן איז, נון איז צו פאר שטיין זייער לייכט דאס אונזערע גאלדענע האט אויך איין עטוואס פון איר אייגעלען האראקטער פערלארען, אונ האט זיך גיוויס מאנכעס ערלויבט וואס

איינע

איינע היילינגעס טערכען, האט עס זיך ניט גידולדעט אונ דאס איז הויפטזעכליך בעשטאנען אין דעם וואס זיא פלעגט אן צו נעהמען טייערע פרעזענטער (מתנות) פון דען רייכען קונדן וואס פלעגין צוא בעזוכען איר וויין האנדעל וויא מיר וועלין דא שפעטער דער צעהלין דער פון, אונ דאס אליין איז שוין גינוג איינע ווייבס פערזאן פער דעכטיגט צו מאכען (אין חשד האלטין).

השניה) דיא צווייטע טאכטער וואס טעהאט איר גירופין איינע וואר איין גאנץ אנדערע מיידכען מיט אנדערע זיטען אונ מיט אנדערע ניטען, זיא וואר אזו שיין דאס זיא האט איר גלייכען גיהאט נור אין שפיגעל, זיא וואר וויא מען זאגט איין מייסטער ווערק גאטעס, מעהאט אויף איר גיקאנט זאגין דאס זעלבע וואס אונזערע חכמים זאגין אויף אדם הראשון דאס דער בורא ברוך הוא האט זיך כביכול מישב גיוועזן מיט זיין בית דין הגדול וויא שיין ער זאל מאכין זיין יעדעס גליד בעזונדער, דען ער וואר גישאפין שענער אלס דיא זון, זיא וואר אינגער מיט איאר פאר גאקדע מינען אונ האט אויס גיזעהען פאר איר עלטער, דען זי וואר העכער אונ פילער, אירע אויגין וואהרין שווארץ אונ האבין גיברענט וויא צוויי פאקלען (הבדלות) אונ וואהרין אין שטאנד צוא ערוואהרעמען אין הארץ וואס איז קאלט וויא איין בארג אייז, איר מונד וואר קליין אינ רויט אונ האט אויס גיזעהען וויא דיא עפעניג פון איינע רויז וואס מאכט זיך אויף אין דער פריא אנטקעגין דער זון, אירע האר וואר שווארץ וויא פעך אונ פינסטער וויא דיא נאכט אונ וואהרין ארום גיפלאכטין ארום איר קליינע קאפ וויא איין שווארצער וואלקן רינג אין אווינטער נאכט ארום דיא ליכטיגע לבנה, איר שטימע וואר זיס, אירע רייד וואהרן וויא צוקער ווערטער, איר וואוקס וואר קעניגליך, איר גאנג אידעל אונ

שמאלץ

שמאלץ, יעדעס קלייד וואש זיא האט נור אן גיטאן אויף זיך וואר וויא גיבארן מיט איר, איר מינע וואר פריילעך, קלוג, גוטמיטיגער אונ פארשטענד, דער צוא וואר זיא פיל מעהר געבילדעט אלס איר שוועסטער גאלדע מינע, אונ דאך האט זיא גיהאט אין זיך איין הארטעס הארץ, וואר זייער שמאלץ, אונ אויף געקלערט אונ האט ווייניג געהאלטען פון רעליגיאן זאכען, אונ האט פאר אכטעט אייניגע יודען אונ זיינע געשעפטין, הערענט זיך אים לאכען פון אידעשען אויף פירונג אונ פון אידישע הבליתיבאונ (?) ועלבסט פון זייערע פרומקייט אונ פלעגט זעלבסט איהרע עלטערין אן קוקען עפעס פאר האלבע פאקסורים אונ פאר גאנצע מאחער יודן, גיטאכט האט דען איר גיזעהען אין איינער אידעשע געזעלשאפט, אדער אויף אחתונה, זיא פלעגט אירע מען צוא ברייניגען נור מיט דען פארנעמען רייכערען דען זיא פלעגט זיך בעשעפטיגען מיט דעם האטעל, אונ יעדער סאנאט האט גיהאט נדרים פאר געניגען זיך מיט איר אונטער צוא האלטען אונ דורך דעם האט זיך דיא פרנסה פארגרעסערט אין איהר פאטערס הויז פון טאג צוא טאג, דען דיא הערשאפטען פלעגען צוא רעקאמאנדירען איינער דעם אנדערען דאס ביזעל מערקווירדיגע האטעל, פיל האבין איר בילד ארונטער גינומען אונ האבין עס מיט זיך גינומען אונ איר נאמען וואר בעקאנט אונ באוואוסט אין אלע גרעסטע מקומות, נון האבין זיך שדכנים צוא בראכין דיא קעפ צוא געפינען פאר זיא שדוכים, אונ האבין ניסט אויש געפירט ווייל דיא עלטערין ווארין גאנץ משוגע אונ האבין ניט בעקענען זייער גליבין זעלבסט אונטער דעם רייכען אונ בפרט נאך דאס די טעכטער האבין געוואלט נאר אנדערע חתנים, גאלדע מינע האט געוואלט פון דער נייע וועלט, אונ נאר אן עולם,

אונ

אונ אייניגע האט געוואלט נאר אפיקורסטען, אדער גלאט אריכין קריסטין, אונ דער וויילע זיינען זיך געווארין דיא טעכטער עלטער, אונ דיא שדכנים וועלשעגער אונ קעלטער.

בימים היתה עיר בראד) אין יענע צייטען וואר נאך די שטאט בראד, גאנץ פרום, אין דר נאכט פון הושענא רבה, האבין דארט ניט גישלאפין זוך אונ זאגע, עס ווארען דאן אפין טיר אונ טויער אונ לאדען, דיא קראמען, שיינקען אונ דיא בארען, מען וואר אויף אין יעדעם הויז, אונ עס וואר פול יעדער קלויז, עס וואר איין דער שטיקעניס דארט אין פישמארק, אונ באי דיא חברה וואר גיטרונקען זייער שטארק, דען אין דיזער נאכט, ווארען באי זיי נבאים גימאכט, אונ אין דיא נאכטען פלעגט מען צוא שטיין מיט הושענות, מיט פאנעס, מיט אלער האנד שפייזען וויא נאך אמאנעס, אונ צוא דער תחיה שטיבעל, וואש האט אויש גיזעהען דארט וויא איין קליין גריבעל, איז ניט גיוועזען צוא קומען, דען זיא וואר מיט יונגען אונ מארען ארום גינוסען, דען זיא וואר אין שטאט נור אייניגע, אונ דער צוא נאך אייניגע גאנץ קליינע.

ולכן נקל לנו להבין) אונ דאהער איז אונז זייער לייכט צוא פערשטיין, דאש באי אונזער ר' הושע הייפלער אין שטוב וואר אויך ניט גירוט אונ ניט גישלאפין, ביי אים אין קיך וואר גקאכט, גבאקען, גהאקט, גבראטין, גזאטין, עס וואר דארט גיברענט פייער וויא אין אריגע (?), אונ דיא קעכין מיט דער דינסט מאר האבין אויש גיזעהען וויא דיא ניט גוטע, זייא ווארין פייערע רויט וויא גלוט, פון פייער אונ פון וואוהם (בעם), דען זייא האבין זיך פייערע גיצאנקט מיט דעם וואסער פרעגער, אונ מיט הירשקען דעם הינט טלענר, מיט יענעם פר וואש ער האט ניט גיבראכט קיין

וואסער

וואסר , און מיט דיזעם פאר וואס ער איז אגרויסער נאסער , ער
וואר דארט איין האלץ טרעגער און פלעגט טראגין צום שוחט די
עופות , און איצונד האט ער גיבראכט געליבע טרפות , נו האט
דיא קעבין זייא ביילין פערשפילט דיא בערד , און דארום האט
זיך דארט גימישט היבל און ערד .

והוא בעצמו) ר' הושע אליין איז זיך גיזעסין אין זיין שלאף
צימער אין איין טלית קטן און אין איין שטריימעל אן גיטאן און
האט זיך גיזאגט הושענא רבעדיקע זאכין , לעבין אים איז זיך
גישטאנען איין גלעזעלע משקה און האט זיך גיהאט איין רוים
פעניםעל , און וואר זיך זייער פריליך .

ושמה בבית השני) און דארט אין דער אנדערע שטיב איז
גיוועזן זיין ווייב שרה מיט איר עלטערע טאכטער גאלדע מינע און
האבין גיבאקט לעקיך , טארטען מאנדעל בייגעלאך אויף דיא
אנדערע טעג יום טוב , דיא שרה וואר דאן שוין אפרויא פון א יאר
פופציג , זיא וואר אין דער יוגענט אמאל זייער שיין און
האט גיהאט אויף זיך אשמארקען נאך בייד דאס זיו . . . גינוג
איך וויל דער פון ניט רידין , און וואר איצונד אויך גאר ניט
העסלאך , און האט געשפילט איינע הויכסט פרומע ראלע , און
וואר דער צוא רעכט אבערגלויבים , (דאס הייסט זיא האט
געגלויבט אין אלע דובקהיים) זיא וואר דאן אן גיטאן אין יום כפיר
קליידער , דאס הייסט אין ווייסען , און אירע אויגען וואָרין פיל
מיט טרערין , און האט געזיפצעט פון טיפען הערצען , גליב
מיר מיינע ליבע מוטער , האט זיך צוא איר אבגירופין גאלדע
מינע , דו פערזינדיגסט זיך נעגין גאט דער מיט וואס דו ביסט
היינט עפעס אזו פערדאוכערט , דען וואס פעלט אונז , געלויבט זייא
זיין ליבער נאמען , מיר זיינען רייך , געזונד , האבין פרנסה בכבוד
און

און וואס ווילסט דו ווייטער פון זיין ליבען נאמען האבין , ווען
דו ביזט אזוא אונצופרידען וואס זאלען שוין אנדערע ריידען ?
„דו ביזט צוואר גירעכט מיינע ליבע טאכטער" האט איר דיא
מוטער גיענטפערט , דו פערגעסט אבער גאר מיין טאכטער
דאס עס איז היינט באיי אונז אירען הושענא רבה , דער גמר
חתימה , ובכן איז איצונד דיא צייט דאס מיר זאלין אויש בעטין
באיי זיין ליבין נאמען דאס זיין חסד זאל זיך פון אונז ניט אפטאן
אויף דעם נייען יאר , צוויישענס מיין ליבע קינד טוט מיר זייער
לייד אום אייך , איר זייט שוין ביידע דער וואקסענע מיידין און
איך האב נאך פון אייך קיין נחמה דער לעבט , און גאט ווייס
ביז וואנען איר קענט זיך אזוא אזוועק זיצין , וואס מיר ווילן ווילט
איר ניט , אלע שדכנים זייען שוין אם הענדיק גיווארין , שוין
צייט פון אהאלב יאר אז מען זעהט פון זייא אפילו ניט באיי
מיר אין שטוב , און איך זאג דיר מיינע ליבע קינדער מען טאר
זיך ניט צו פיל יאהסענען און מען דארף ניט צוא פיל קלייבין ,
און צוא פיל פערלאנגען , עס איז וואר איר זייט קלוג , שיין ,
געבילדעט , רייך , און דאס קען מען ניט בקומען אלץ וואס דאס
הארץ פערלאנגט , דען אשידוך איז איין גאט זאך , און דאהער
פערדריסט מיך מאקע זייער וואס מיר האבין ניט גינומען מיט
שלמה ניסנס בחור , מאבטיישע דער פאטער איז אמיוחס , אנגיד ,
און דער בחור איז איין עילוי , און איז אויך זייער פרום , און
איין מדקדק במצות , איך גידיינק דאך דאס ער האט צוא זיין
בר מצוה גיזאגט אדרשה און עס האבין זיך גיפרייט מיט אים
גאט און לייט , און איצונד איז ער גיווארין אחתן מיט ר' הענדעל
פעסעלעס , דיא מיידעל איז אפילו קיינע גרויסע פראטאנדרענצע ,
זיא קען ניט וואס איר קענט , אבער דאך איז זיא אגרויסע
בריאה

שפעטער מאכן , איר ווייסט דאך , עס איז היינט דאך די נאכט פון הושענא רבה , איך האב גענוג ארבעט , עס מוז שוין בוודאי זיין ארום צוועלפען , הלעבין גידים האבין אין אלץ כול , דען איצונד איז די בעסטע שטונדע אריין צו קוקין אין דעם בוך פון די מערכות (שיקואל) אם זע הייסט ברייגנין פון דער אקנדיל שטיל וואסער אונ איך וועל דער ווייל צו לאזען דיא בליי , דיזע ווערטער האט דיזע פרויא נעשפראכען מיט איינער צעהנטע שטימע אונ מיט איינער ערינסטע מינע וויא איינע היירינע עפעס אונ שרלע האט איר אויף גענומען זייער פריינדליך , האט איר גיבעטען זיצין אונ האט איר מכבד געווען מיט אגלאז זיסע וויין אונ מיט אשטיק טארט אונ דאן האט די אלטע פרויא ארויס גענומען פון אונטער דעם פארטוך אקליינע אונ אדינע קופערנע פענדעלע אין וועלכע עס איז גילעגין אשטיקעל בלאיי , אונ האט גיהייסין אן צינדען דיא יום כפור ליכט אונ דער צוא נאך דיא הבדלה , אונ האט זיך אנידער גישטעלט אונ האט גיהאלטין די פענדעל איבער דיא ביידע ליכט ביז עס האט זיך צוא שמאלצין דיא בלאיי אין האט דער באיי זייער פיל גישפראכין .

נון מיינע טייערע לעזערין דוא ביסט דאך געוויס העכסט אונ געדולדיג פון גרויסער נייע געריג צוא וויסין ווער איז דיזע פרויא געווען , אונ וואס איז דאס פאר איין גישעפט מיט דעם בלאיי שמעלצין , נון זאג איך דיר דאס דיזע פרויא וואר דיא (זיבילע) דאס הייסט דיא וואהר זאגערין פון בראד , מען האט איר גירופין גיסע דיא הויך שפרעכערקע , זיא וואר איינע פון דיא פרומע ווייבר אונ האט פערשטאנען זייער גוט אויש צוא גיסען וואקס , בלאיי , אונ צו מאכין לבנה שיין , אונ דאס איז אמין צובעריי צוא טרעפין דורך די צייכען אונ פיגורען וואס עס מאכט

זיך

זיך פון דיא וואקס אונ בלאיי וואס מעגיסט זייא ארויף אין שטילע וואסער צוא שמאלצענדהייט וואס פאר אבערה זי וועט האבין יענע מיידעל , אדער זיא וועט גיזונט ווערין יענס קראנקער , אונ דאס לבנה שיין ווערט גימאכט מיט אגלעבט פון איינער איי וואס מעלאזט איר אריין אין וואסער אין דר נאכט ווען עס שיינט דיא לבנה , אונ דאס איז על פי דין באיי אונז אידין העכסט פער ווערט , אונ דאך וואר עס זייער שטארק גיברויכט דאן זעלבסט באיי אונז אין ווילנא אונ זעלבסט אין די פריבאטע הייזער , אויך וואר דיזע גיסע אגרוישע קינסטלערין אין נאך אנדערע זאכין , זיא האט פערשטאנען צוא מאכין יום כפור ליכט איך אכט צעהען פעדים מיט גרוישע כוונות , אויך וואר זיא אגרוישע בריאה פעלד צוא מעסטין , אונ צו גיין מיט אגלה פאר דער חתונה אויף דעם בית עולם צוא בעטין דיא עלטערן צוא דער חופה , אויך פלעגט זיא קענען מאכין לעקעכלאך וואס זייען גיקנאטין אויף דעם שמאלץ פון דיא מאנען וואס האבין פיינט דיא ווייבער אונ פלעגט זיא געבין אויף צוא עסין דאבים זיי זאלין זיא ווידר ליב בקומין , ביי אלע גויסטע וואר זיא דיא ערסטע אונ אויך דיא לעצטע , מען פלעגט אויף איר צוא טארפין מיט דער מיתה אין דיא נעקסטע הייזער , איר מאן האט קען גירופין ר׳ יואל גיסעס , מיט אים וואר אויך קיין פשוט , ער וואר איין זאגער , איין ספרן , איין בעל שם , איין עין הרע אפשפרעכער , אונ אין דיא נאכט פון הושענא רבה פלעגט ער זיך צו שטעלין דארט אויף דעם שול הויף אונ פלעגט לערעין צוא זאגין צי זיין קאפן איז מיט אקאפ ציא אן אקאפ אונ פלעגט מאכין דער פק נאר דעם גראסן דען זעלבסט אונזר ר׳ הושע היפלר וואס האט געבאכט הויז פון די נייע מושלמים האט אויך גגלויבט אין דיזע זאכאכענס

את

אונ האט זיך גידאוזט אלע יאר אין דער נאכט פון הושענא רבה רעוואידירן זיין שאטן באיי דיזעם ר' יואל ניסעם, אונ פלעגט אים צוא שיינקען דאפיר איינען הארטען טאלער, נון דיזע פרוי, דיזע הויבשפרעכערקע, וואש זיא פערשטייט צוא לעזען אין דעם בוך פון דיא מערכות (שיקזאלען) האט עס דאן אין דער נאכט פון הושענא רבה אבגיאכט צוא זיך אונזער שרלע ר' הושיע הייפלערס וייב, דיא מוטער פון גאלדע מינען אונ איינען, אום צו דער גיין פון איר אויף קלאר ציא וועלין ווערין אירע טעכטער כלות, אין דיזען יאר.

גאלדע מינע וואש זי האט איר גיקאנט נור נאך איר נאמען נאך, האט איר בעטראכטעט מיט שטומע בליקען אונ מיט גרויסע פרוואונדערונג אונ גרויש שרעקין, דען זיא האט ווירקליך אויס גזעהן וויא איינע צויבערין וויא איינע גייסטער בעשווערערין אדער בעסער צוא זאגין וויא איינע געשטארבענע וואש איז גיקומען פון יענער וועלט מיט שרעקליכע נאכריכטען אין דאש הויז פון אירע עלטרין אין דער נאכט פון הושענא רבה, וואש עס איז אין איר דיא גמר חתימה, אונ ווען אונזערע גאלדע מינע וואר ניט אבערגלויביס, דאך אבער וואר זיא דאך מער ניט וויא איינע צערטליכע מיידכען, שוואכע נערווען, אונ דאהער וואר איר לעבין איר העכסט אונהיימליך, אונ איר מארך האט איר געציטערט אין אירע קנאכען, אונ האט קוים דער לעבט צו גפינען איינע גילעגינהייט צוא בעשפרעכין זיך מיט דער מוטער איבער איר זשטילערהייט אין אבזונדער ציממער "שרעק זיך ניט מיין קינד" האט איר שרלע גיענטפערט, זיא וועט דיר איה אלעס גוץ זאגען ויא לייענט אין דעם בוך פון דיא מערכות זייער דייטליך אונ קלאר, אונ וואש זיא זאגט איז אלעס וואר נון וויל איך

וויסין וואש פאר איין מאן דוא וועסט בקומען, ציא איין אויף געקלערטען ציא איין פרומען, ציא אנאהענטען ציא אדייטשען, ציא אמיוחס ציא אריכען.

ובין כה וכה) אונ דער ווייל האט זיך צוא שטאלצן דיא בלאיי, אונ דיא דינסט מיידעל, האט גיבראכט שטילע וואסער, נון האט דיא הויך שפרעכערקע אן גישעפט פון קענגר אגלאז וואסער אונ האט גיבעטין גאלדע מינען דאש זיא זאל עס צוא האלטין אונ זיא אליין האט גינומען דיא פענדעל אונ דאם עס געוואלט ארין גיסען דיא בלאיי. אין גלאז, צום אונגליק אבער, איז גיווארין אגרויסער לארעם דארט אין שטוב אינדי זעלבע מינוט עס זייען גיקומען מער אלס צוואנציג פערשוין פון חברה קדישא האלב פערשוועכט מיט גרויש גיזאנג אונ מיט אגרויש געשרייא, מזל טוב איך שרה אייער מאן איז אגרויסער גבאי גיווארין, אונ האבין אן גיהייבין צוא טאנצין אונ צוא שפרינגען, נון וואר דיא הויך שפרעכערקע זייער צוא שראקין דער פון אונ דאם מער וויא העלפט בלאיי ארויף גיגאסין גאלדע מינען אויף דער האנט, דא האט דאש מיידעל גיטאן אגישריא דאש עס האבין גציטערט אלע זיבען הימלען אונ איז געבליבען אין אונ מאכט, נון וואר דארט אין הויז אגרוישער קאך, דיא חברה לייט זייען זיך ארין גיגאנגען טאנצענדיק צום פאטער אין זיין גאבינעט, אונ דיא הויזלייט האבין זיך געכאפט צוא גאלדע מינען, נון איז מען וואס צום גיכסטען גילאפין נאך אגוטין חירורג (צירולניק), אונ דיא הויך שפרעכערקע איז זיך גישטאנען גאנץ קאלט בליבען אונ האט גיזאגט צוא דער מוטער, שרעקט איך ניט שרלע זאל קין ביין ווייטער ניט זיין, עס טרעפט זיך אפטער באיי מיר אזעלכע סבות מען קאן וועצט זיך אן דר מיט אפילו שטליבע וואבין אונ הדנאך

ניקרט פון געווינד, עס בלייבט מער ניט ווי אין רויכער ציינן
אין ווייטער ניט, און דער ווילע איז נאלדע מינע צו זיך געקומען,
און האט ערשט אן געהייבן צו פילען גרויסע שמערצען, וויא
האט שרעקליך געשריען און געוויינט ביז עס איז געקומען דער
צירוליק און האט איר רעווידירט, און האט איר פערזיכערט דאס
עס איז דער ביא קיין געפאר, עס וואר דער בלויז אגליק דאס
איר האנד איז געווארין פריער נאס פון די וואסער, ווארום וואלט
זיא געבליבין אן א האנד, ער האט געהייסען צו לייגען איין געוויסען
זאלב און האלטען די האנט אויף איין הייגע באנד (מלאכה),
און פר האלטען זיך אין דרויס אפאר טעג, דאך האט מען דעם צירוליק
ניט אוועק געלאזן און האבין אים פערהאלטען דאס ער זאל ביי
זייא די נאכט פערבלייבען, נון איז ער געבליבען ווייל לעבין
די נאלדע מינע און האט זיך מיט איר אונטער האלטען ביי
איליזעל פארטער, און האט איר אלע ווילע איבער געלייגט
דעם פלאסטער, נון ווארען אלע ווידער רוהיג אין הויזע, דער
פאטער וואס וואר אויך ליידען איר בעט האט זיך אום געקערט צו
די חברה לייט און אונזער ווילע איז אויך ארויין געגאנגען מיט
דר הויך שרעקליכע אין אבזונדער צימער אום אויך צו הערין
וואס זיא וועט דא זאגין בציאת פון דער שפיגעל בלאי וואס
עס איז ארויין אין גלאז וואסער.

ותפתח את פיה במשל) דא האט זיא אן געהייבין צו ריידען
מיט ווייסשפראכיגע ווערטער און האט אזוי געזאגט, דיזער
שפיגעל דר קליינער, בעווייזט דאס איר חתן וועט זיין אשירה
און דיזער שארפער האנט, בעווייזט דאס זיא ניט ווערט אפלה אין וואסט,
און דאס וואס ווייזט אים ווי איינער אויף איין פערד רייט,
בעווייזט עס דאס דער חתן איז ניט ווייט און יענער דראנצער

פיגור, ציינט דאס ער איז נאר איין הינער, און יענע פינקלע
וואס שיינט קלאר און העל, ווייזט דאס ער וועט זיין תנאים
באלד אין הויז, און יענע קליינע העקער, בעדייטין דאס ער
וועט זיין איזאל לערנער, און יענע קליינע שפיגער, בעדייטע
דאס ער וועט זיין אגרויסער קעגער, נון איז שוין גאר, האט איין
אנוט יאר אהיים ארויס אמיועלע ארויין, אין באט, איז ביי
ניקט, עד די להחת מיט ... ין פון נקבה איין חיין

נון וואר אונזער ערה זייער צוא פרידען, און האט איר
ארעמלער הדליהחון, און זיא איז זיך גאנץ צוא פרידען
אוועק געגאנגען.

ובתם הצירה, איטע) אין זעלבע אויגענבליק האבער איינע האט
פון דעם אלעם גאר ניט געוואוסט, דען זיא איז זיך געזעסען אונטען
אין איר גאכעמעט און האט זיך אונטער האלטען מיט איין געוויסען
יונגלין העגדלער וואס מען האט אים גערופן (יאזעף לאהרא)
פון אנדערקעט וואס געפינט זיך אין גרוער לאגער, דיזער מאן
וואר דאן נאך יונג און שיין און איין מיליאנער, ער וואר שוין
איינע קאל איבערנאלין וואס איז איינע זיקע, אירדארטיגע
הויפט שטאט האקעמט און דא דארט געהאבט גרויסע געשעפטן, ער
האט דארט איינגעשאנדעלט פר מיליאנען סחורה און פערשיידענע
איידלשטיין, און האט אן דעם פערדינט, אין האלבן מיליאן
פאטער, אויך וואר ער מיט זיינע וואהרע אין אלע ארעפייעשע
קעניגרייכע און הויפט שטעט, און האט עס געבראכט פאר
זייער גוטע פרייזן, נון פערשטייט זיך שוין יעטן ווערכעס דאס
מיט אין איינעם פרענקשן ווי ער איז שוין דא געוועזן ווייט איבער
דאס צוא ריידען, דער צוא וואר ער נאך זייער געבילדעט און
דאס געוועזען זייער פיל שפראכען זייער געלייפיג, ער פלעגט

דארט אפשר איין צוא זעהן און וואר דארט שוין איין האלבער
היין מינוטע געליבט פון יעדען באזונדערס, דען ער פלעגט
[illegible] און באיי יעדען מאל
וואס ער פלעגט קומען צוא פאהרן אהין פלעגט ער צוא ברענגען
זייער שיינע פרעזענטער פאר [illegible], וואס פלעגען
האבען צוא שליסען [illegible], און ניעמאנד האט געוואוסט
צוא איז ער יודע אדער קריסט, דען ער פלעגט זיך אום [illegible]
מאכען נאר ניט [illegible], ער האט [illegible]
און אזוא איך [illegible], און [illegible] האט ניט געוואוסט איהם
דאריבער צוא פרעגען, און ער אליין האט איך ניט געזאגט.

את האיש הזה [illegible] האט זיך [illegible]
[illegible] זיך איך [illegible] איהם דיא נאכט פון
הושענא רבה צוא געבראכט בין [illegible], און זיא וואלט
נאך גערעט מיט איהם [illegible] געוועזן וואלט
איך ניט דער [illegible] דארט באיי די
[illegible] אין [illegible], [illegible], און האט איך
[illegible] איין גרויסער גבאי געוועזן [illegible] האט
זיא [illegible] פון [illegible] און איז איהם
[illegible] זיא איין [illegible], און איז [illegible] און
איין צוא [illegible] זיא האט [illegible]
[illegible], און דיא [illegible] דעם [illegible]
[illegible] און [illegible] צו דר
[illegible] אין [illegible] מיט
[illegible], און [illegible] זיא [illegible]
באצאלט [illegible] וואס ער האט [illegible] דיא [illegible],
[illegible] פאטער,

האט זיא זוא איהם געזאגט, דאס דיר ווילט זיך זיין אגבי
באיי חברה קדישא דוא ביסט דאך איטער איין פרידליכע
[illegible] געוועזן, און איצונד איז דיין [illegible] ווילסטו מיט אוועק
איין רייסען, דען עס איז דא באיי אונז אין בראד, מיט דער
חברה געלט איין [illegible] דאך אויש דעם אב
זיין בלום, [illegible] איז שוין [illegible] דאס עס אי
געשטארבען באיי איהם זיין קינד זיין פריוא, גיין ער מוז נאך דע
צוא איך זיין געלט [illegible] און [illegible] פאר דעם גבאי וואס
מאכט זיך גאר פון זיין [illegible] איהם אגלייך ווערטעל,
עס האט אמאל איין אבל געווייגט פאר דעם גרויסען גבאי וואס
[illegible] באיי איהם [illegible] פאר אזוא אקליין קינד,
האט ער איהם [illegible], [illegible] ברייננט דעם
[illegible] צוא ווערין איין [illegible]
צאפער, [illegible] דיר [illegible] אדער בלויזע
[illegible], אדער [illegible] איין הקדשע סעודה,
[illegible] מיט משקה און
דאס [illegible] דאס [illegible] דעם [illegible] קאן
[illegible], רייד זיך
ניט איין [illegible] זיין [illegible] פר
אבען וואס [illegible] מיט מיר ווייל דוא איין גרויסער
גבאי [illegible] איין [illegible] מענשען וואס
זאל [illegible] ניט אבער איין שלוסיאל,
איין [illegible] וואס איך זאל דארפען איהם ברויט געבען,
און [illegible] דא אין בראד, קיין שידוך פאר
מיר [illegible] דא נור איין לידיג [illegible], איין
[illegible], איין [illegible] מאבער, [illegible] ניט

רוסיש ריידין אדער מייץ, און פערשטיין זעלבסט קיין לשון קודש, מוגען מער ניט וויא צוא גיין אויף בריתן, אויף התונות, און נייעם דער ציילען און דאש גלייבען, גיין פאטער איך ווייס בעסער איינע אייבינע מיידעל צוא בלייבין אלם אז איין חתן אויש צוא קלייבען.

אביה שמע וידום) דער פאטער האט גיהערט דיזע ווערטער און האט איר ניט גיענטפערט איין ווארט, דען ער וואר זייער צוא מיטם און גאנץ פערשעמט, און אין שטוב איז גיווארין שטיל און איינער האט דעם אנדערין זייער ביטערליך אן גיקוקט וויא נאך אבלין און וויא נאך אדונר, ווייל אירע רייד ווארין זייער קלוג און טרעפענד, ריכטיג און בעלערענד.

ויהי בעורם עומרים ומשתאים) און עס וואר אלם אלע הויז לייט זייען גישטאנען אזוי שטיל און פערוואונדערט און קיינער האט ניט גיוואגט איין מויל צוא עפענען, איז אריין גילאפין אין שטוב מיט אגרוים לארעם און געוויין איין יונגער מאן פון איאר צוויא אדער דרייא און צוואנציג, בלייך און צוא שראקין אן אהיטעל, אן אגארטעל, און איז צוא גפאלין צו דעם צירולניק וואש איז זיך דארט גיזעסין לעבין אנלעזיל משקה און האט אלע רגע איבער גילייגט דיא זאמיצקע ארום גאלדע מינעם האנד און האט אים אן גיהייבין צוא בעטין אין איינער דייגער רוסישע שפראכע (דען ער וואר איין רוסע דיזער צירולניק) דאש ער זאל מיט אים שוין גיין צוא זיין פאטער וואש האט אקארשט אויש געלונקען אדער צוא בראכען אפום אראפ גייענדיק פון פאל דארט אין באר, איך וואר באיי איך אין דער היים, האט אים דער יונגער מאן דער ציילט, האט מען מיר גיזאגט דאש מען האט איך גערופען אהער, נון וועל איך שוין פון דאנען ניט אפטרעטין

איר

איר מוזט גיין מיט מיר צוא גלייך צוא מיינעם פאטער, פרזאגט איר נאך אפאר מינוטין פאלט צוא דיא בראנר און ער בלייבט אן אטום. דיזעם אלעם האט ער גישפראכין, מיט גרוים געבעטין און גרויש היין, און האט אלץ געשריען, האט ער בארעטען מיט מיינעם פאטער, מיט מיינעם טייערין ליבליכען פאטער, און טרערין האבין זיך אים גיגאסין פון זיינע אויגען וויא פון צוויא קוואלין:

והרופא אשר לא ידע בן מי הוא) און דער צירולניק וואש ער האט ניט גיוואוסט וועמעס זון ער איז האט זיך אום גיווענדעט צוא דיא גאלדע מינען און האט צוא איר גיזאגט אויף פראנצויז נוא מיין טייערע מאמזעל ערלויבין זייא מיר מיט דיזען יונגען מאן צוא גיין? איך וועל מיך ניט זאמען, עס דויערט מיר זייער זייער צייטליכקייט און הייעסקייט צוא זיינעם פאטער, איך קום באלד צוא ריק.

ויהי כשמוע העלם את שיחו ואת דבריו) און עס וואר וויא דיזער יונגער מאן האט דער הערט זיין גישפרעך מיט דער גאלדע מינען האט ער זיך אום גיקערט צוא איר און האט איר גיבעטין מיט גרוים געוויין דאש זיא זאל האבען ערבארעמען מיט זיין פאטער און זאל ערלויבין דעם צירולניק צו גיין צו זיין פאטער אויף איינע האלבע שטונדע, דא האט שוין גאלדע מינע גיזעהען דאש ער פערשטייט פראנצויז אויך און זיא וואר העכסט גערירט פון זיין ווינען און בעטין און האט ערלויבט דעם צירולניק דאש ער זאל מיט אים גיין, נון ווער איז דיין פאטער? האט אים גיפרעגט ר' הושע היילער, וואש וואר אויך דער באיי ר' דניאל מאראנא, האט ער אים גיענטפערט, און האט אן גינומען דעם צירולניק, פאר דער האנד, און איז מיט אים אוועק

צוא

צוא זיין פאטער נאך דעם וויא ער האט גאלדענע מינץ גידאנקט פאר דיא ערלויבעניס, נון האט איהם דער צירליך רעווידירט אונ האט אן גימערקט דאס דיא פיס איז געבראכין, דא האט ער איין גיבונדען גאנץ גיהעריג, האט פאר דריבער אזאלב אונ האט איהם גיגעבין זיך רוהיג אין בעט צו האלטען, אונ האט איהם פאר זיכערט דאס אין א פאר וואכין וועט ער זיין גיזונד וויא גיוועזן, דען דער ברוך איז גאנץ אונ בעריישפעטר.

ועתה נשוב לבית ר' הושע היפלער) נון מיינע לעזערין לאביר זיך איהם קערין צוא אונזער ר' הושע היפלער אין שטוב' דיא פלעצליכע ערשיינונג פון דיזען יונגען מענשין באיי איהם אין הויז האט איבעל גיווירקין דיא פריהערע שלעכטיגקייט וואס וואר דארט, דען עס האט אן גיהויבין צוא רידין פון איהם, יעדער בעזונדער, בידע שוועסטער זייען גיבליבין זיצין צו קאפּעטע, דען זייא האבין איהם ביז אהער נאך ניט גיזעהין, אונ האבין אן גיהויבין צוא בעשפּרעכען זיך איבער איהם אין פראנצויז, גאלדע מינע האט גערימט זיינע דיקקייט צוא דיא עלטערין, זיין שיינעס בענעהמען, זיין צירליכען וויכס, אונ איינע האט זיך ניט גיקענט אפּלויבין זיינע שיינע אויסשפּראכע אין רוסיש, זיין מוט, זיינע גיטע וואס ציינט זיך אן זיין גיזיכט, גינוג ווער איז עס אין שטאנד אויס צוא שרייבען וואס צווייא דער וואקסענע שיינע געבילדעטע מיידכען וועלכע עס האבין גענוג צייט האבין צוא ווישען זיך געשפּראכין אונ אויס גירעט איבער איינעם יונגען מענשין וואס ער איז זייא ביידע העכסט געפעלין גענוג פון מיר גיזאגט דאס גאלדע מינע האט זיך איהם שטערקליך פערליבט, דען ליבין איז וויא לעבין, איינע גליקליכע מינוט איז גינוג פאר ביידען אויך דיא עלטערין זייען גיווארין געוואהר וויא צו מישט

און

אונ פערדריסליך האלב פערוואונדערט, אונ האלב פערשעמט, אונ זייען אריין ביידע אין זייער קאבינעט, אונ ערשט דארט האבין זייא בעקומען מוט צוא בעשפּרעכען זיך איינער מיט דעם אנדערין, נון מיינע לעזערין ווערדע איך דיר צייגען וויא עס ווערט, וואו עס איז באשערט, דער רצון אויס גיקערט.

ומה תאמרי אשתי להעלם הזה אמר הושע אליה, אונ נון וואס זאגסט דוא מיין ווייב, האט זיך אונזער ר' הושע היפלער אבגערופין צוא זיין ווייב שרה'לין, אויף מאראנאס בחור? איך זעה איהם דעם ערשטען מאל, אין זוך אן עין הרע, צפּענקט מיט אמזיל, ליידענשטע מזלות, דאס איז אביסעל ליב גיהאט אפשר, אונזערע טעכטער וואלטען אויך אזו גילאפין אפשר ווען חלילה, וויא דיא ערד שווייגט זאל אל דאס ביז שווייגען, עס וואלט עס מיך גמראבען וואס מאראנאן, דוא האסט נאר ניט בעטראכט וויא ער וואר פערנייגט, פערהיצט, פערוויערט אונ צוא בראגין דאס ער האט קיינעם פון אונז אין שטוב בעמערקט, איך האב מיינט צוא זאגין, דאס געפעלט מיר זייער, אונ ווען דיא גיטע וועלט זאל אין זיך מער ניט האבין דיא מעלה אליין, דאס היינט דיא מצוה פון כבוד אב ואם, זייען זייא שוין באיי מיר גינוג תקיף נור צוא ליב דעם אליין, דען איך זעה איין דאס באיי אונז אידען פון דער אלט מאדערנע וועלט האט אפּנים אקאטער אונ מוטער וויא דיא גראטע קאין, דען זייא מיינען דאס דורך זייער פיל לערנען זייען זייא גרויסע מחותנים מיט גאט אונ דארפין שוין ניט קוקען אויף אטאטען, אויף אזוי זונדיג מיט מיינע רייד, טוט מיר הנאה מיין מאן, האט זיך אבגערופין שרה'לע, דאס דוא ביזט גיקומען צום שכל, מיר אין דער הערשעליע שוין לאנג גיפעלין גיוועזן, דען

איך

איך ווייס דאש ער איז באמת איין טייער קינד אוואויל לערנער,
אהבם, אמושקם, אונ פרשפייט שוין אויך זייער גוט אנישעפט,
דען ער מיטט זיך שוין לאנג אין דעם פאטערס עסקים, אונ איז
אגרויסער בעקיע אין דיגלאוואיע פעפירען, איך זאג דיר מאן מאן
אין פאל ווען ער גיפעלט אונזער טאכטער, דארפין מיר קיין
בעסערין איידעם האבין אלס ער איז, נים פאר געם, מיר זייען
שוין אלטע לייט, אונ האבין נאך משפטים איבעריג קאם עש
איז שוין נים דיינע כוחות אם צוא היטען אקריסטן אונ צו דרייען
זיך אין דיא סאנדעס, אויך האבין מיר אזעלכע פאפירען וואש
עש לוינט ניט זיא אן צוא טרויען אונזער רייענט רענקעווין
דיזער הערשלע וואלט אונז איין האנר גיוועזן אין אלע פאכען
דען ער איז דא באהו אונ דא לודוויא אונ איז דער צוא דאך
אגרויסער מיוחס, זיין פאטער ר' דניאל כאראנא איז מער למען
פאר דיר אונ אויך מער חכם אלס דוא אונ האט גיהאט פיל שטרע
עקשנים אדם דיינע עלטערין גיווארען, אויך האבין זיך דיא
שדכנים צוא ריטען לויבענדיג אים אמאל פאר מיר, אונ דוא
לאך נים פון מיר, איך בין אפראקטע איידענע, איך גלויב אין
דעם וואש דיא הויכשפרעכערע האט גיזאגט דאש נאלדע מינעס
הת איז איין הינער, נור זאיי דוא אקאראטם קיין משוגענער, אונ
זוך נים איין חתן פון איין אנדער שטאט ווי איין בעל עגלה
צינע זאונעסקע אין מיטן וואלד, איך ווייס מיין ווייב, האט
זיך אב גערופין ר' הושע צו זיין ווייב, אפשר איז דאש איין
באשערטע זאך, איך האב אמאל אפילו גיגעבין אין האלו אונ
אקען, יענע שדכנים וואש זייען גיקומען מיר צוא רידען דיזען
שידוך, איך האב אבער דעם בחור נאך נים גיקאנט, אונ ווירער
דיא צוים מאכט גרא דיא פאה, אונ ענדערט דיא דעה, אבער

דאך מיין ווייב אזו אתחוה האנדעלט מען ניט איין צום ערשטין
בליק, איך מוז אים בעסער קענען, איך ווערדע גיין מבקר
חולה זיין, זיין פאטער, איך ווערדע זיך דארט מיט אים פון
איינאנדער רעדען איבער מיינעם אמשפט וואש ער האט אים מיר
אמאל גיפירט, אונ ווערדע אים בעטין דאש ער זאל מיר שיקען
דעם זון דאש ער זאל מיר איבער לייענען איינינע פאפירען אונ
דאש גלייכען, אונ דער נאך ווערדע איך אים בעטין דאש ער
זאל מיך מאכין איינע טיטשע ביטשריפט צום מיניסטער, וועגין
אונזער פראצעס מיט דעריגנגען, אונ דורך דעם וועלין מיר שוין
האבין איינע שלוציגע צו וויסען ווא וויים זיין כח איז אין שרייבן,
אונ אגב ווערדע איך איין לאדען צוא אונז שמיני עצרת פאר
נאכט, אונ דאן וועט ר' שמעון הערצעלם אריין רידען מיט אים
אין לערנען, אונ דוא דער ווילע האנדעל דוא איין מיט נאלדע
מינען אונ הער וואש זיא זאגט, דען זיא וויל דאך אויך האבין
אין דעם אדעה, אונ ווער פערשטיים דאש נים, האט זיך אב
גירופין שרלע, נים שוין מיין איך דאש מען זאל עש ענדען
אין דיזער נאכט, נור גלאט, איך בעט נאר, דאש מיר זאלין
שוין נים האבין וועגין דעם קלאפאט, זאל שוין זיין איאר דאש
לייט זאלין שוין נים רידען, אום אונזערע מיידבען, אונ
ווייטער וואש דוא זאגסט דיש איך זאל איין האנדלן מיט נאלדע
מינען איבער דעם, טענהט נין זיבער דאש טויזענד מאל גיבער,
וועט זיא זאגין יוא אלס גיין, דען איך בין אין איר דעה קלאר
אונ ריין, אונ ווען דוא וואלסט נים משוגע גיוועזן וואלט עש שוין
לאנג גישעהען.

ויהי ביום המחרת אחר חצות) אונ עש וואר אויף מארגין נאך
האלבין טאג, האט ר' הושע הייפלער בעווכט אונזער ר' דניאל

באראנא, ער האט באי אים דער וויסט גרוישע נקברים וואש זייען איך גיקומען צוא אים מבקר חולה זיין, נון האט דער ר' דגיאל אים גידאנקט פאר דיא גיפעליקייט וואש מען האט ערלויבט דעם צירולניק, צוא קומען צוא אים, נון וואר דארט גישפראכען פון פערשיידענע זאכען, אונ דער נאך וויא דער עולם איז זיך פון אייאנדער גינאנגען האט ער זיך מיט אים פון אייאנאנדער גירעט וועגען זיין אלטען פראצעס (משפט) וואס ער האט אים אמאל גפירט, אונ האט אים גיבעטען דאס ער זאל שיקען מיט אים זיין זון צו זיך אהיים איינע פאפירן רוקה צו לעגען, ער הט באי אים לייבט נפילים, אונ איז מיט אים מיט אנגן גאר ניט רייגקענדיק פון קיין זאך, אבין קומענדיק אין שטוב, האט ער די גאלדע מינען זייער פריינדליך גענריכט, אונ האט דארט באי דעם אלטען אין נאכימעס רוקה גלעגען זיינע פאפירען, אונ האט וויא אים זייער גוט ערקלערט, אונ האט אים גיזאגט אויך זיינע מיינונגען דאריבער, דאס דער אלטער איז גיווארין גאר איין צו קאפמער, נון האט ער זיך מיט אים בעשפראכען איבער דיא ביטשריפט וואס ער וויל מאכען צום פירשטער, אונ הערשעלע האט אים פערשפראכען עש צוא שרייבען אונ האט אים אזו גאר גיראטען איך וואש פאר איין ארט עש דארף געשריבען ווערין, אונ דער ר' הושע האט עס גיפיינען פאר זייער קלוג אונ וויציג, אונ האט אים גיבעטען דאס ער זאל אזוי גוט זיין אונ קומען צוא אים מארגין נאך מיטאג, דען עש ווערט באי אים זיין ר' שמעון הערצעלעס וואש ער איז אויך פערמישט אין דיזען פראצעס וועגען ער אויך וועגען דעם מיט אים ריידען, אונ ער האט עש אים צוא גיזאגט אונ איז זיך אוועק אהיים נאך ליכט בענטשין, אונ האט דעם פאטער דער ציילט אלעס וואש דארט איז מיט אים

גירעט גיווארין, אונ דאש ער האט אים פערשפראכען מארגין אויך צו קומען, נון האט דער פאטער אן גיהייבען צוא מערקען דאש דא האנדעלט זיך שוין פיל מער אלס דעם אלטען פראצעס, אבער דאך האט ער דער פון קיין ווארט גירעט.

יבבית ר' הושיע הייפלער) אונ אין שטוב פון ר' הושיע הייפלער האט אן גיהייבען עפעס אזוא וויא צוא קאכען אבער דאך חוץ די עלטערין אונ דיא צוויא שוועסטער האט קיינער געוואוסט, דער אלטער איז גיווארין זייער איינגענומען פאר דעם הערשלען, ער וואלט פאר אים קיין זאך ציבעלע גינומען דען ער איז אים העכסט געפעלען, דאס גלייבען שרלע, גאלדע מינע, איטע, וואס ער איז זייא געפעלין גיווארין נאך געכטין, האבין זיך ניט גיקאנט זאט אן קוקען אויף אים אין די איינציגע שטונדין וואס ער איז באי זיי גוועסין, אונ האבען גיווארט מיט גרויס אונגעדולד דאס ער זאל שוין אהער נאך אמאל קומען, אגאנצע נאכט האבין זיי אלין געשפראכען צו וויסען זיך וועגען אים, זיי האבען קוים דער לעבט, שמיני עצרת נאך האלבין טאג, אונ הערשעלע איז נעקומען צו דער בעשטימטע שטונדע זייער שיין געקליידעט מיט איינע פריליכע אונ לעבדיגע מינע, מען האט אים אויפגענומען זייער פריינדליך, עס ווערט דער לאנגט צום טיש אלערלייא קעסטליכע שפייזען אונ טייערע געטראנקען, אין דעם איז אונטער געקומען ר' שמעון הערצעלעס, דא האט מען זיך אריין געלאזען אין אטיפען גישפרעך, איבער זאכענעם, אונ דער נאך האט מען אן געהייבען צוא ריידען פון לערנען אונ הערשעלע האט דא גיהאט איינע גוטע געלעגענהייט צו בעווייזען זיינע למדעס, זיינע חריפות, זיין ווייטע ידיעה אין אנדערע חכמות, דען שמעון הערצעלעס איז פר אים אוים געגנגען אונ הט אויף אים געלייענט דעם פסוק, "בן חכם ישמח אב", אונ

האט אים דער צו אויס געקושט אלע גלידער, געגען אזוענר זייען
צוא זאמען געקומען זייער פיל געסטע, הערען אונ דאמען, נון
ווערדע געמאכט איין גרויסער פראקטאמענט אונ מעהאט. צוא
נעכדראכט ביז אכט דעם זייגער אונ אונזער הערשעלע מארשנא
וואר דער ערסטער ביידער אונ דער ערסטער לוסטיג מאכער אין
דיער גאנצער געזעלשאפט אבער אלין מיט גרויס דרך ארץ
אונ ארטיקייט.

ויהי בקומם ללכת בית ה') אונ עס וואר אלס די געזעלשאפט
איז אויף געשטאנען אום צוא גיין דאווענען, האט ר' הושע
הייפלער גיבעטין דעם הערשעלען דאס ער זאל דאווענען דא ביא
אים אין זיין קלייזעל, ווען ער האט נאך מיט אים וואס צוא ריידען
נאך די הקפות, אונ אלס זיא זייען ביידע גיקומען אין קלייזעל
איז דר עולם צו גישטאנען צו דעם הערשלען דאס ער זאל דאווענען
מעריבית, זאגין אתה הראת, אונ זאל פראווען די הקפות, ווען ער
איז געווען בעקאנט אין שטאט פאר א גרויסען וואול זינגר, ער האט
זיך ניט גילאזט לאנג בעטען, אונ האט גידאווענט זייער שיין אונ
זייער וואול דאס עס זייען אלע גאר איינגענומען, צו אתה הראת
זייען גיקומען אויך די צווייא טעכטער פון ר' הושע הייפלער אין
ווייבערשע שולכעל זיי ביידע האבין פערשטאנען זייער גוט מוזיק
אונ האבין זיך ניט גיקענט גענוג אפווינדערן איבער זיין שיינע
ידיעה אין נגינה, יעדעס ווארט זייגער, האט זיא זייער הארץ
ער גיארעמט אונ זייער געמיט אין דער הייך צו גאט געהויבן, אונ
אזוא אויך איז געווען אפריידע פאר זייא אים צו זעהען אונ צו
הערען ביי די הקפות, זייער טעכטער שרה איז געווען גאר איין צוא
קאכטע פון גרויס שמחה אונ האט זיך געשפאלצין אגאנץ דאוונען
אונ האט שוין ביא זיך בעשלאסין, דאס זיא זאל אים שוין גאר

ניט

ניט לאזין אהיים גיין, נאך הקפות האט אים גיבעטין ר' הושע
דאס ער זאל דער באיי זיין צוא אזענר ברוים, דאס הייסט
צוא ווערטשערע, דא האט ער אים גיענטפערט דאס דאס קען
ער ניט טאן אן דיא ערלויבניס פון פאטער, נון זאיי זעה וויסען
דאס איך האב שוין געשיקט צוא דיין פאטער אונ ער האט עס
ערלויבט אונ איז אויך פיל בעסער, האט אים דער הייפלער
גיענטפערט «ווען אזוי» האט זיך אבגערופין הערשעלע בין איך
אייער נאכט מיט פריידען דיזע נאכט, נון איז ער דארט פאר
בליבען אום נאך איינע שווערע פראגע אויש צוא שטיין, פון
וועלכע ער האט ניט גיוואוסט צוא זאגין אונ האט ניט גימערקט
פונקט וויא דיא ערסטע פראגען פון לערנען, פון שרייבען, אונ
איז דאך עס איבער גיקומען זייער גליקליך, אונ דאס איז ציא
פערשטיים ער די מאנירען פון דער נייע וועלט אונ צי פערשטיים
ער זיך צוא בענין ארענטליך אונ העפליך מיט געבילדעטע
דאמען, אונ צי שפריכט ער ווירקליך גאנץ געשווינד פראנצויזיש
אונ איינגעלש וויא מען זאגט אויף אים, ווען דיא איינען אינ דיא
נאקדע מינען האט זיך גאר ניט געגלויבט דאס אהיגער אידעשער
אינגעל זאל אזוא נאיים געבילדעט זיין דאס ער זאל זיך קענען
גיפינען וויא גיהעריג אונ אן שטאנדיג זעלבסט אין דער גיזעלין
שאפט פון געבילדעטע דאמען אונ הערין וואש פאר קערין זייער
אפט צוא זייא אלס ריינע אדער גלאט אזו צוא נאכט, אונ
אמאל פאר קערט זייא צוא איגען, ווען זייא וואַרין בעפרייגדעט
מיט דיא גרעסטע הערשאפטען וואש האבין גיוואוינט אין דער
גאנצער רונדונג פון בראר.

אל הנבין הזה) צו דיזער פראגע וואַרין געלארען נאך איטינע
דאמען. אידעשע אונ קריסטליכע אפאר פון זיי וואַרין רייכגע

בית א וואס

וואס זיינען דא איין געשטאנען , זיא זיינען אלע געזעסין אין איין
בעזונדער צימער וועלכע עס וואר זייער שיין צוא געקליבען ,
אונ בעלויכטין נאך דער נייע מאדע , זיא וואַרין געקליידעט גאנץ
פראכט אבער נישט גרויס געשמאק , זיא האבין נישט געהאט אויף
זייערע העלדזער קיין פעריל , קיין בורלאנטען , קיין גאלדענע
קייטין , נור זייער רייכטע זיידענע פאצייליקעס , דאס גלייכין
האבין זיא געטראגין אין זייערע אויערין נור קליינע גאלדענע
רינגעלאך , קוים האט מען נור באמערקט אויף זייערע צייכטינגע
פינגער דעם ציטערנדען שיין פון איין רובין אדר פון איין טאפאז
וואס וואר איין געפאסט אין איינעם קליינעם גאלדענעם פינגערל ,
וועלכער עס האט זיך אבער באלד ווידער פאר דעקט מיט דעם
שנייא ווייסין שניפטוך וואס אין זייערע הענד , וויא עס פאר
דעקט זיך דער שיין פון איין גלענצענדען שטערליין מיט
דעם שלייער פון איין לייכטין וואלקען , דען דיא איידעלע
מיידכען אונ פרויען פון דאמאהליגער צייט האבין שוין דאמאלס
שכל געהאט אויס צוא מיידען דעם אזיאטישען (ציגיינערסקען) פוץ
דאס הייסט דיא פעריל , דיא בורלאנטען , דיא גאלדענע קייטין ,
וואס עס פוצען זיך אין דעם אויס נור די פראסטע האלב רייכע
פרויען וויא איינע פוסע (לאלקע) אונ שלעפין זיך אין דעם אום
אויף דיא גאסין , גייען אין דיא שולען , אונ אויף חתונות , אונ
אין געזעלשאפטען , אונ זיא זעהען אין דעם אויס וויא דיא
האנדעלנדע פרויען וואס טראגין עס אויף זיך מער צום פערקויף
אלס צום פוץ , קורץ דער פון דיזע קליינע דאמען געזעלשאפט
האט אין דיזעם צימער דאן אויס געזעהן וויא איין קליינער
בלומען גארטין אין בעגינען וואס איז באנעצט מיט דעם מארגין
טויא , די בלומען זיינען האלב אפין אונ האלב נאך פאר וויקעלט

אונ

אונ בריימען אויס ארום זיך איין ליבליכען גרוך , ערפרייען דיא
אויגען , אונ ערקוויקען דאס הארץ .

אל שבת התחכמוני הזה) צו דיזעם קלוגען אונ פערשטאנדיגן
ראט (שעסיאן) האט מען אן גילאקט (צוא געבאוועט) אונזער
העקדעלע מאראנא , אונ ווייטע דעם יונגען מענטשין וויש פאלט
ארונטער אונטער פרויען געריכט , דען ווייבער אויגען האבען
אין זיך אדלערס בליקען , זיא קוקין איין אין דיא טיפע פאלדין
פון הארצין, וויא דיא גמרא זאגט (עינה של אשה בקיאה באורחים
יתר כהאיש) דאס הייסט איינע פרויא פער שטייט זיך פיל
בעסער אויף איר נאכט אלס איר מאן , ער וואר צוא זיא
גילאדין פון דעם פאטער זעלבסט , ווען דוא איין מאל באיי מיר
אין שטיב בית , האט ער צו אים געזאגט פערלאנג איך פון דיר
דאס דוא זאלסט זיך איינע שטונדע מיט ביידע טעכטער פאר
ווילען , איך וויל פון דיר הערין ווי מיט זייא זיין גבילדעט, זייער
לערנען קאסט מיר גאר דאס געלט אונ איך אליין בין דאך
אין דיא זאכין גאר איין פראסטאק , אונ צווישינם פיליכט ווערט
איר איך געפאלין איינער דעם אנדערין קען געמאלט זיין דאס
מיר ווערין מתנאים מאכין , דען דער סוף פון יעדער מיידעל
אונ פון יעדערין בחור דאס זיא זאלין חתונה האבין , אין דיזעם
זאגענדיק האט ער אים אריין גיפירט צוא זיא אין צימער אונ
האט אים פאר זיא פאר געשטעלט זייער שיין , דאס הייסט דאס
ער איז איין געבילדעטער יונגער מאן אונ ווינטשט דאש ער זאל מיט
זייא דא צוא ברייגען ביז מעהעם צום טיש גיין ; נון וואר ער
פון זיא אויף גינומען זייער שיין , אונ האבען זיך אזוא אונטער
האלטין דארט איינינע שטונדען פון פערשידענע זאכין אין פער
שידענע שפראכין , קורץ דער פון עס זיינען דארט די שטונדען

גיפלויגן

גיפלאטען וויא ביגוטין, אונ אונזער הערשעלע מאראנא האט
בעצוואונגען דיא הערצען פון אלע דאמען אונ וואר זעלבסט
אויך בעצוואונגען, דען ער האט זיך פערליבט אין וועלכע וואס
מען האט געוואונשען דאס ער זיך פערליבען זאל, אונ איז גיווארין
אין געליבטער פערליבטער, אויך באיי דעם טיש האט ער זיך
גיצייגט זייער קלוג אונ איידעל, אונ אלע דיזע לייטע זייען גיווארין
העכסט איינגענומען פאר אים אונ פשיטא שוין שרלע אליין אונ
ערסט ארום צווייען האט מען אים אב געשיקט אהיים מיט
גרויס עהרע.

ויספר לאביו) נון האט ער דער ציילט פאר זיין פאטער אונ
מוטער אלץ וואס אונ וויא עס איז מיט אים דארט צו גיגאנגען,
דיזע ווערטער אבער וואס עס האט אים געזאגט דער הייפלער
«פיליבט וועלין מיר מאכין תנאים» האט ער עם דעם פאטער
ניט גיזאגט ווייל ער האט עס גיהאלטין נור פאר איין שפאס פון
אים, דען עס האט זיך אים גאר ניט גילייגט אויף זיין שכל דאס
איין גביר זאל וועלין טאן מיט אים וואס ער האט קיין גראשין
געלט, דער פאטער אבער האט דיא זאך בעסער פערשטאנען
אלס ער אונ האט זיך גיפרייט אין זיינעם הארצין אונ האט
גישוויגין, אונ מארגין אום שמחת תורה, זייען גיקומען שדכנים
אונ ר' שמעון הערצעלעס אונ מעהאט אן גיהייבין אויף פראסט
צוא ריידין דעם שידוך, אונ ראש חודש חשון איז גיוועזין תנאים
מיט מזל, ר' הושיע הייפלער האט גיגעבין נדן צעהען טויזענד
טאלער מזומנים, אונ האט צוא גיזאגט קעסט נאך אן איין
קצאט, אונ ראש חודש אדר וואר חתונה מיט מזל טוב אונ
ביידע צדדים וואהרן העכסט צוא פרידען איינער פון
דעם אנדערין.

כעץ שתול על פלגי מים כן ישב החתן בבית חותנו) וויא
איין בוים וואס איז גיפלאנצט באיי איינער קוואל וואסער וואס
ער איז אימער גרין אונ אימער פריש, אזוא וואר אויך גליקליך
אונזער הערשעלע מאראנא באיי זיינע שוויגער עלטערין אין הויז,
דען ער האט דארט גיפונען ליבע, עהרע, רוהע, פערגעניגען,
אונ אויך גרויס חבה, דען ער פלעגט צוא פערברינגען דאס
רוב צייט אין תורה אונ אין למודיות, אויך וואר ער פון גרויס
נוצען פאר זיין שווער, דען ער פלעגט זיך אריין מישען אין
זיינע פראצעסן אונ אזוא אויך אין זיינע אנדערע גישעפטין,
אונ האט זיך געלעבט מיט זיינער פרויא וויא אפאר טויבען, ער
וואר נור דאן גליקליך ווען ער האט גיזעהן דאס זיינע פרויא
איז מיט אים צוא פרידען אונ אזוא אויך זיא וואר נור דאן
גליקליך ווען זיא האט גיוואוסט דאס מאראנא איז מיט איר צוא
פרידען, אונ זיין שווער אונ זיין שוויגער האבין אימער גאט
גידאנקט דאס ער האט זייא אזוא איין איידעם צוא געשיקט,
אונ האבין אים גבעטין דאס ער זאל זיי מוחל זיין מיט אזוי איין
איידעם פאר אייגען, אונ ווער רעדט שוין פון הערשעלעס עלטערין
פון דעם ר' דניאל אונ זיין פרויא דיזע וואהרען נאך איבער דיא
מאסן צוא פרידען, דען זייא האבין זיך גאר אזוא אגליק גאר
ניט פאר גישטעלט, קורץ דר פון, עס וואהרן אלע מיט איינאנדער
העכסט צוא פרידען, נור איינע וואר נאך אין [illegible] וואס וואר
נאך ניט גאנץ בערוהיגט אונ וואס האט נאך גיהאט פיל עס צו
ווינשען, אונ דיזעס וואר דיא איינע זיא האט זיך צוואר גיפרייט
מיט איר שוועסטערס גליק, איינע שוועסטער אבער
איז ניט איך, אונ ניט אזו אשוועסטער זעלבסט אמאכבער איז
אויך ניט איך, מעהאט אמאל אן גיזאגט איינער כוטער «היין זן

פארט, נוא זאל זיך פרייען מיין שנור׳ האט זיא גיענטפערט,
נון האט מען איר ווייטער אן גיזאגט, עס פארט דיין איידעם,
אט זאל זיך פרייען מיינע טאכטער, האט זיא גיזאגט, דא
האט מען איר אן גיזאגט, דיין מאן אליין פארט, נון דאס איז שוין
מיין שמחה האט זיא געענטפערט, מען האט איר גירעט ווייטער
פיל שדוכים, "עס איז אבער קיינער גיוועזן צום הארצין, אונ
וואס זיא האט גיוואונצען האט נאך ערשט גיראפט גיבארין
ווערין, מיר ווערין פון איר ווייטער ביידין, איצונד אבר קערין מיר
אונז צוא אונזער הערשעלע מאראנקע אונ צוא זיינער פרויא.

העולם הזה) דיזער יונגער מאן האט צוא גיבראכט צוויא
גליקליכע יארין באיי זיינע שווינגער עלטערין אין הויז אונ האט
מיט דער פרויא זיינע דער לעבט א זון, איין גיראטענעם קינד,
קלוג אונ שיין, ער וואר דיא פריידע פון זיינע עלטערין אונ
דער צייט פערטרייב פון זיינע באבעס אונ זיידעס, "אונזער
הערשעלע האט שוין פר אים בערעכנט וואס פאר למודיות
ער וועט מיט זיין קליינעם יאזעף לערנען, ער האט שוין אן
גיגרייט פאר אים ספרים, ביכער, אונ זעלבסט איין ציטערליין
וואו דיא מלמדים אונ דיא לעהרערס זאלין אים געבין אונטער
ריכט, דער מענטש אבער פאר געסט, דעם מיר זעהן דא אויף
דיזעם עולם נור געסט, דער מענטש קען נור דענקען, אונ נור
גאט אליין קען לייטקען, אונ שוין מער אלס איינער וואר אויס
גילאכט, וואס האט אויס גירעכנט אין דער פריא וואס עס
וועט געשעהען באיי נאכט, אונ פשיטא שוין גאר דער וואס
האט שוין באשטימט וויא ער זאל מאן אין עבליכע יאר.

כי כאשר יאמר משל הקדמוני) דען וויא דער אלטער שפרוך
ווארט זאגט, איינדארן וואקסט ליעבין יעדר רויז, אונ איין פערדרוס

גערייהעט נור אין יעדעם רייכען הויז, אזוא וואר דא אויך
גישעהען אין דער שטוב פון ר׳ הירשע הייפלער, עס האט זיך
איינע גיפטיגע שלאנגע אהין אריין געשליכען (אריין געפוינעט)
וואס האט מיט איר ביס געטייטעט דעם פרידען אונ דאס גליק
פון דיזער גליקליכע פאר אין פון דער גאנצע פאמיליע, איינע
שלאנגע זאג איך, וואס דאס ניט איר גלייכין אויף דער ערד,
שעדליכער אלס איין אטער, אונ פערניכטענדער, אלס איין
באזעליסק (דאס איז איינע דין שלאנג וואס איז ממית אין איינער
רגע), איינע שלאנגע וואס דא קען נור טייטען, אבער ניט
געטייטעט ווערין, אונ דאס איז דיא איפערזוכט (רעווגאסט),
דען מיט דער צייט האט אונזר הערשעלע מאראנא אונגעמערקט,
דאס זיין פרויא גאלדע מיינט איז צוא פיל מקורב מיט יענעם
האלענדער, מיט דעם יאזעף לאהירא, זיא פערברינגט מיט
אים מאנכע שטונדע אין שטילע, אונ פערטרויטע גישפרעכע,
אונ גייט פון אים אוועק אנ מאל מיט איינעם טייערין פרעזענט,
אונ באיי יעדעם מאל ווען ער פלעגט צוא זיא צוא קומען,
פלעגען זיא אויף הערין צוא ריידען, גינוג אורזאכע אום צו מאכן
איינעם ליבענדען מאן וויא אונזער הערשעלע וואר איפערזיכטיג
(דאס הייסט צוא האבין איין איר איין הייסערקין פערדרוס)
זיין הארץ ווערט אים הייבעט פערוואונדעט, עס וואר אבער
קיינער וואס האט עס ניט געוואוסט הילקען, דען ער האט עס קיינעם
ניט מגלה גיוועזן, אין צווייטען יאר, האט אים שוין ביסלאך
ווייט אן גיהייבין צוא ווערין איין באיי זיינע שווינגער עלטערין
אין הויזע, דען ער האט שוין ניט גיהייבין צו פערשטין
וויא פערדערבליך עס איז איין ניין פאביל, איין האטעל פאר
איין פרויען צימער, עס פלעגט אים ווערין פינסטער אין די אויגין

צוא זעהען וויא זיין נייב אונ איינע זייען דארט אין שטוב איינע
שפיל צאצקע אין דיא הענט פון דעם רייזענדען אונ געקסטען ,
אונ איז גאנץ פערגרוים הויפט זעכליך מיט דעם יאזעף לאהירא •
ער האט אפילו דער נאך באיי איינער גוטע גילעגענהייט
זיך בעשפראכען מיט זיינער פרויא דאריבער , אונ האט
עס איר זייער שטארק אויס גירעט , זיא האט איהם אבער מיט
אירע זיסע ווערטער בערוהיגט אונ איינגעשטילט , דאך אבער
דער קערנדעל פון פערדאכט איז געבליבען פאר שטיקט אין
זיינעם הארצען , אונ איז מיט איין מאל באיי איינער שרעקליכען
גילעגענהייט אויס גיוואקסען וויא איין גרויסער דארען וואס טראגט
ביטערע טרויבען וואס פון זייערין זאפט ווארין בערוישט , דער
איידעם אונ דיא מאכטער , דער שווער אונ דיא שוויגער , אונ
אזויא נאר דיא גאנצע פאמיליע , אונ אויך זיינע עלטערן ווי מיר
וועלין דא באלד וויטער שרייבען •

כחלום נעים) ווי איין גליקליכער טרוים אונ וויא איין שיינער
זומערדיקער פריא מארגען אזוי גיך זייען איבער גילאפען אונזער
מאראנץ צוייא גליקליכע יארען אין דאס הויז פון זיינע שוויגער
עלטערין , אונ דאן האט זיך דארט דאס גליק פלעצליך אום
גיענדערט , וויא דער וועטער נאך איינע פאגארע , דען ניכט
איבער אין דער הימעל לויטער, ניט שטענדיג לייכטעט דיא זון העל
באיי טאג אונ דער מאנד לויטער באיי נאכט , גיין נאך אויש
גילייטערטע טעג קומט רעגען וועטער , די הימלען ווערין בעדעקט
מיט שווארצע וואלקען , עס דונערט , עס בליצט , דיא לופט
הערעבעט , דר וואלר גבגט , די פייגלאך אין וואלד פערשטומען ,
דיא שטאדטים אין פעלר (ברוכען) גנן ווערט איין גרוים אונ
גרויסער (קבורות מיט רעגן צוא זאמען) , עס צוא לויפען דיא

שנימער

שנימער , אונ לאזין דעם רעכטין פערדארבען , דיא מיט גרויש מיהע
גיזאמעלטע גארבען , אונ אזוי אויך די הייא וואס ווארין נקאסטעט
מיט גרויש פלייס , נעמליך מיט מיהע אונ שווייס , ווערין
איצונד פאר טרונקען , אונ אין בלאטין זומפ פערזונקען •

אונ אזוי זיים עס אויך מיט דעם לעבין פון מענשין אין
אלע זיינע גישעפטין אונ האנדלונגען אין אלע זיינע האפנונגען
אונ ווינסונגען , דען אין זייען שענסטען טאגען , אין זיינען
בעסטין צייטען אלס ער זיך אם גליקליכסטען דינקט ברעכט
דש אומגליק איין אונ צערשטערט מיט זיינן פיסען , דאס טייערסטע
וואס ער קען אין זייקהוית דר זיבען , אונ דיזער פאל וואר איצונד
גישעהען אין דאס גליקליכע הויז פון אונזער ר' הושע הייפלער
גראדע אין יענער צייט אלס ער האט זיך געדיינקט צוא זיין דער
גליקליכסטע פון בראדער ארטען , דען זיינע איינציגע טאכטער
איינע וואס זיא וואר די גאנצע שטיצע פון זיין הויז , די שינהייט
פון איר שטאט דיא געבילדעטע פון איר נאציאן , דיא פרייד
פון אלע פאסעזירער אונ דער מוטער (אבראזעין) פון אלען
פאטרעטען מאהלער , די שאלצע איינע וואס האט זיך אונטער
מיליאנען מענשען קיין מאל געקאנט גיפינען , דיזע געטליכע איינע
האט אן גיהייבען צוא קרענקען אונ צו וועלקען (וויאנגען) וויא איין
בלאט אין הערבסט (אבגן) , זיא האט בעקומען גרויסע
איבעלקייטען אונ האט פערלארין דעם אפעטים אין גאנצען , אונ
וואר נאך דר צו גאנץ פערמיינט , האט זיך אבגיצויגען פון מענשין
אונ איז זיך געזעסען גאנצע טעג איינזאם אין איר ציטערלין אונ
האט ניט גיוואלט צוא רעדען צו קיינעם , נון וואר געמאכט איין קאנסולאט
נאך דעם אנדערן אונ אלע האבען גיזאגט איינשטימיג דאס זיא
מוז וואס צום גיכסטען אין דיא בעדער פארען , אונ דער נאך
אלס

Her soul is unhappy – The sky is not always clear

אלס זיא וויעט צוא זיך קומען אונ געהעריג געזונד ווערין ביז זיא זיך פערהייראטען (חתונה האבן) באלד אונ גיך ווייל איר שאדעט ווייטער צו זיצען אן אמאן אין אזוא אגישעפט וואס עס גיפינען זיך דארט איבער זיינע יונגע לייט, איר בלוט איז צו האבט אונ איר געדאנקען איז צו מישט.

נון וואר אין שטוב אגרויסע פערלעגענהייט (דאס הייסט מען האט זיך ניט גיקענט ריכטיג בעזינען) ווער עס זאל דא מיט איר צוא זאמען פארען, גאלדע מיינען וואר נאגין אונ מילה דאס הויז צוא פערלאזען אויף צווייא אורזאכע, ערשטענס ווייל זיא וואר זייער נייטיג צום גישעפט, צווייטענס ווייל זיא וואר אויף דער צייט, דען זיא וואר שוין שוואנגער דעם צווייטען מאל, דאס גלייכין האט דיא מוטער אויך ניט גיקענט פארין, ווייל זיא וואר דיא גאנצע ווירטין פון הויז, אונ דיא גאנצע פירמע פון דער הלואה, אונ דאהער נאך לאנגען האמהין אונ קלערען איז געבליבען דאס עס זאל מיט איר פארין דיא מומע דאבע דיא מוטערס א שוועגערין אקלוגע פרויא אונ דער צוא אויך זייער גענים, דען זיא איז שוין כמה מאל גיוועזן אין דיא בעדער מיט אנדערע קראנקע קרובים, אונ איז שוין דארט גאנץ בקאנט מיט דיא דאקטורים אונ מיט דיא ווירטס הייזער, אונ אין אקורצע צייט איז זיך אונזער איינע מיט איר אוועק גיפארין, אונ אין שטוב איז גיווארין אפילע שטילער אלס פריער, דען איינע, דיא לאמפע (לאמפט) דר הויז האט שוין מער ניט גילויכטן אין האטעל, אונ עבען יעצט האט מען גיזעהן דייטליך דאס נור זיא וואר דער באנעקעט וואס האט אנגעצינדן זייער פיל רייזענדע אין דעם האטעל פון אירע עלטערין, קורץ דר פון איינע האט פערזיימט מיט איינער שווערע קראנקהייט, אונ דיא

עלטערין

עלטערין זייען גבליבן צו הויז העכסט אונרוהיג, אונ האבן דר ווארם יעדען בריף פון איר מיט דער גרעסטען אונגעדולד אין דער וועלט, עס האט זיא אבער ניט איין בריף איינע קליינע פרייד פערשאפט, ווייל אין יעדען בריף וואר בענאכריכטיגט דאס איינע ווערט פון טאג צוא טאג שלימער, ביז צום לעצט איז גיקומען איינע היאבס פאצט (דאס הייסט אבשורה רעה וויא מיהאט אן גיזאגט דעם איוב) דאס איינע האט בקומען דיא גאלאפירענדע אויסצעהרונג (דאס הייסט דיא געשווינט לייפענדע דער)?, אונ דיא ערצטע האבין שוין זיך פון איר מיאש געוען, אונ אין אפאר וואכין ארום איז שוין גיקומען אבריף דאס איינע איז גישטארבין אונ דער צוא נאך אצוואה גישריבין מיט איר איינענער האנד אין וועלכע זיא האט גיבעטין דאס מען זאל אירע קליידער צוא טיילען ארימע כלות, אונ איר גרן זאל גיהערין צוא גאלדע'ס קינדער, אונ האט אויך דארט זייער שטארק איבער גיבעטין דיא עלטערין דאס זייא זאלין איר פערצייהען וואס זיא האט זייא אפט איין הארטעם ווארט גירעט, אונ האט זייא ניט גיפאלגט אין כמה וכמה זאכין אונ בפרט אין דעם ענין וואס איז נוגע צוא אשידוך, קורץ דער פון זיא האט זיך גיצייגט אין דיזער צואה זייער פרום וויא עס פאסט זיך פאר איינער אידישע טאכטער צוא צייגען אין איר שטערבע טאג.

לרגלי השמועה הרעה הזאת) נון פערשטייט זיך דאס מיט דיזער בייזע נאכריכט איז אריין אין אונזער ר' הושע הייפעלדים הויז אגרויסער טרויער, וואס עס האט דארט אלעמען געבייגט אין הדייען, טרערין וואר דארט גינאסין וויא וואסער אונ מיפא זיפצער אונ קרעכצין האבין פערקלונגען אלע צימערין, אין דיא שטילע נעכט פלעגט מען צוא זעהען וויא דער פאטער פרעגט

צום

אים צוא לייפן פון איין חדר אין דעם אנדערן מיט אליכם אין האנד וויא איין משוגענער אים צוא זוכן אייגען און פלעגט אימער צוא שרייען, וואו ביזט דוא מיינע טייערע ליבע איינע, מיין לעבין, מיינע האפנונג, ליכט מיינער אויגין, פריידע מיינעם הארצענס, דיא קרוינע פון מיין עלטער, דער שטאלץ פון מיין שטאדט, דיא לאבונג פון מיינע זאלען, פינסטער איז מיר דער טאג אן דיר, ווייל איז מיר מיין הויז צייט דוא ביסט אוועק פון מיר, א פערפלוכטע זייא דער טאג, וואש איך האב דיך אן גיהייבין צוא בילדען אין אים, צוא לערנען דיא נייע מאדערנע זאכין, וואלסט דוא איינע אונוויסענדע געוועזן, איינע פראסטאצקע, דאן וואלסט דוא שוין לאנג חתונה גיהאט און איך וואלט שוין פרייע אן דיר דערלעבט, אדר נייע מיין קינד פיליכט הט דיר דר האטל גישאט, ביין אידעס בארזנא האט רעכט, ער פלעגט מיר אימער צו זאגין, עס איז ניט צוא האפין איין גוטין וואנדעל פון איינער טאכטער וואס זיצט אין האנדעל, דען איינעם פון ביידען בלייבט זיא דאבע [illegible] באקומט עס איר אויך זייער שווערליך, דען עס בלייבט איר דער באיי צו קאכט דאש בלוט, אינ דאש ענדע איז דער פון ניט גוט, אונ ווערט זיא חלילה פאר פירט, וויא עס בעשאהט איבער פאסירט, דאן האבין דיא עלטערין גאר קיין כפרה, דען זייא זעלבסט האבין איר אן גיבאקט דיזע צרה, דוא אבער ביטע [illegible] איינע דוא ווארסט ביין וויא איין איינגעל, אונ דאהער האבין דיא ערצטע גיזאגט, דאש דוא ביסט מיט דיזער בלוט קראנקהייט גיפלאגט, נייא וויא עס זאיי איך בין ביין סערנער, אונ דיין בלוט מיין קינד ווערט פון מיין האנד זיין גיפארשט.

כדברים האלה) אזעלכע ווערטער פלעגט מען אימער צוא הערן

פון

פון אונזער ר' הושיע הייפלער אונ פון זיינער פרויא אונ ווייהע איז דעם דער וואש גיפינט זיך זעלבסט שולדיג באיי זיינעם אונגליק, דען די זעלבט פערקלאגונג (דאש הייסט די זיך זעלבסט שולדיג מאכונג) איז איין גיפטיגער ווארים וואש לעבערט הורך מארך אונ קנאכין, ער פרעסט אויף דעם גרעסטין העלדין, ער קרעפירט נור מיט יענעם צוא זאמען, וואש ווייש נור בעהיט אונז גאט פון זיין שרעקליכען נאמען.

ואנכי) אונ איך מיינע טייערע לעזערין בין אויך דער זעלבע מיינונג פון הערשעלע מאראנא, דאש אונזערע אייגען האט נור גישאט דער האמעל, אינ פאר דער האנד האבין זיך אירע עלטערין גידארפט גינוג פרייען דאש זיא איז נאך גשטארבן בדת יהודית, דען איך האב אין מיינעם לעבין גיזעהען נאך פיל מער שלימערס פון גאנץ אונוויסענדע מיידלאך, וואש ווארין טעכטער פון פרומע עלטערין, זייען גיוועסין אין גישעפטין, אונ האבין זיך מיט מענטשין פון איין אנדער אמונה גיטאן באהעפטין, אונ דער נאך זייען זייא זיך איבער גיגאנגען צוא איין אנדער נאציאן, אונ האבין אן גינומען זייער רעליגיאן.

בין כה וכה) אונ דער ווייל האט זיך אום גיקערט דיא מוטע ראבע פון אויש לאנד מיט איינעם זאבען, מיט איר פאטרעט וויא זיא האט אויש גיזעהען אין איר שטערבע צייט, אונ דאש האט נאך אב נעפרישט דעם טרויער באיי די עלטערין, אונ ביי אלע הויז לייטע, דיא מוטע איז אב גיזעסין מיט זייא פיל נעכט אונ האט זיי דר ציילט אלה וואש עס האט זיך טיט איר פאסירט ביז איר לעצטע מינוט, זי האט זיי דר ציילט אלע אירע ווידויים, אונ דאן האבין זיך דיא עלטערין אין עטוואש געטרייסט דאמיט, דאש זיא איז גישטארבין וויא איי כשר קינד, וויא איינע פרומע

נשמה

נשמה, נון האבין דיא עלטערן גיגעבין פיל צדקה פאר איר
נשמה, האבין גילאזט אנאנצין מנין לערנען נאך איר, דען עש
בערוהיגט ווירקליך זייער פיל דעם מענטשין ווען ער קען נאך
וואש מאן פאר יענעם וועלכען ער האט אומגליקליך גימאכט
אונ דאהער האבין זייא קוים דער לעבט דעם ערב יום כפור
וואש זייא האבין בעשטימט פון איינאנדער צוא טיילען איטעם
קליידער אין אים צוא ארעמע כלות וויא זי האט בעפוילען פר
דעם טויט, נון אין דיזען טאג וואר אין הייפלערס הויז וואש
גאטס האנד האט איר אין דיזען יאר זייער הארט בעריהרט קיין
גיוויין ניר אקלאג, דען די מוטער האט וויא מיר האבין פריער
גיזאגט אויש געפיילט אין דיזעם טאג איינעם זאכין צוא ארעמע
כלות, עש וואר יעדעס קלייד פארהער גיקוקט אונ מיט טרערין
באנעצט, אונ בעפארעם האט זיך גיענדערט דיזע טרויעריגע
שצענע, האט זיך דארט אן גיהייבין איינע אנדערע טרויעריגע
שצענע, דער שניידער האט אב גיבראכט אונזערען ר' הושע
הייפלער איין נייעם גארניטער קליידער וואש וואר גענייט
גאנץ נאך דער אלטער מאדע, אונ דאש וואר הבריכים אונ
קומענדיק פון דער מקוה האט ער עש אן גימאסטין אונ האט
אין זייא גיבענטשט זיין טאכטער גאלדע מינע אונ זיין איידעם
מיט ביידע קינדערלאך, דען גאלדע מינע איז ערסט פון קינפעט
אויף גישטאנען, זיא האט נאך איין אינגיל געבארען וואס מען האט
אים אנאמען גיגעבין טוביה, זייא אלע האבין זיך צו שמאלצין וויא
וואקס איבער זיינע הענד פון גרויס געוויין, גאט זאל שוין איבער
איך רחמנות האבן מיינע טייערע קינדער, האט ער צו זיי גיזאגט
מיינע איינע איז שוין ניט דא, זיא איז זיך אוועק גנאנגען אין
אבערע וועלט, אוי! אונ איך אויך בין שוין מעהר איין יענער

וויטיגער אלס איין הינער, איך בין שוין איין טרוקענער בלאט,
איין קליינער הויך פון אשוואכין ווינד וועט שוין מיך ארין ווייהען
אין קבר, נון מיינע קינדער, איך שטייא דא פאר אייך אין מיינע
נייע קליידר, ווייס דער ליבר גאט, פילייכט בענטשע איך אייך
שוין דעם לעצטען מאל, דאהער מיינע טייערע קינדער שוינט
מיינע לעצטע טעג אונ לעבט אייך פרידליך אונ רוהיג, איך
בין מיך גיבייגט, איך האב שוין מער קיינע קרעפטען צו טראגין
דיא לאסטען פון לעבין, איך וויל אייך אום נעזאמט איבער
געבין דיא ירושה גאט זאל זיין מיט אייך אונ זאל אייך מצליח
זיין וואו איר וועט אייך קערין אונ ווענדין, אונ איך אייער פאטער
האב נאך פון גאט צוא בעטין דאש ער זאל מיך אזוא לאנג
האלטין באי מיינעם לעבין ביז איך וועל מיט אים מיין רעכענונג
אב שליסען, עס וועט ניט לאנג דויערין, אונ דאן זאל
איך שוין גאט בענטשין, דען ווייסען ער בענטשט אין
גיבענטשט, נון האלט אייער מוטער בכבוד אונ האט אייך
נומעס גיבענטשטער יאר אמן.

וכרבו את אלה) אין דיזעם ביידענדיק איז דער אלטער
גיווארין זייער מיד אונ איז געבליבען אין אונמאכט (חלשות).
מען האט אים אב גימונטערט אונ ער איז געבליבען זיצען
אין זיין זאגי שטול (דאש איז איינע מיטע אונ ברייטע שטול)
ביז ער איז ווידער געקומען צוא זיך אונ דאן האט ער אויש
נעטאן דיא תבריכים אונ האט געהייסען ארויש געבען זייער
פיל משכנות אום זיסט, אונ האט זיך אן געהייבען צוא צוא
קלייבען צו גיין אין שול דען עש וואר שוין גאר ניט פריא.

ויהי כי החל היום לערוב) אונ עש וואר וויא עש האט
אנגעהייבען צו ווערען דונקעל וואר אנגעצונדען דארט אין שטוב

זייער פיל ליכט און נאלדע מיינע האט זיך אן געטאן אין ווייס
זיידענע קליידער וואס וואר געווירקט (אויסגענייט) מיט נאלדענע
און זילבערנע בלומען אויף איר קאפ האט געפלימערט (געפלאטערט)
איין פלאר וואס וואר בעזייט מיט נאלדענע און זילבערנע
פינקעלען, זיא האט דאן אויס געזעהען וויא איינע ווייסע לילע
(ווייסע רויז) וואס איז בעשפריי קעלט מיט דעם מארגען טויא וואס
איז בעשפראכט פון דער קוים אויפגייענדע זון זעלבסט דר קומער
וואס וואר אין איר געזיכט האט איר אויך צוא געגעבין זייער
פיל חן, שענער האט שוין קאן ניט געקענט אויס זעהען אסתר
המלכה אלס זיא איז געקומען צוא איר מאן אחשורוש מיט איין
געקלעמטע הערץ צוא בעטען פאר איר פאלק, זיא וואר דאן
מיט איר הערשעלען אליין אין שטוב, דען דיא עלטערען ביידע
זייען שוין אוועק אין שול, און האט זיך מיט אים בעשפראכען
איבער דיא שרעקליכע שצענע וואס וואר דא טבען בייא זייא
אין שטוב, איבער די רייד פון איר אלטען פאטער, מיט איינער
האנד האט זיא דאן צוא געהאלטען איר יאנעפען דעם שלעטערען
איננעל וואס וואר דאן אלט קוים א יאר, און מיט דער אנדערע
האנד אין וועלכער זיא האט געהאלטען איין ווייסע באטעסטע
נאז פאציילקע וואס וואר בעזוימט מיט איינעם נאלדענעם פרענג
האט זיא געטפילט און געווישט איהרע טרערין, דען איר הערץ
וואר זייער באוועגט, און איר געמיט העכסט אויפגערעגט (דאס
הייסט אויפגערירט).

ולמה תבכי רעיתי תמתי אמר לה אישה), און וואיום ווייגסט
דוא אזוי שטארק דוא מיינע פרומע, פריינד, ליבליבע נאלדע
מיינע, האט צוא איר דער מאן געזאגט, דיינע שוועסטער איזט
געשטארבען? גלויב מיר מיינע פרויא דאס עס טוט מיר אויך

נעמט

נעמט לייד אום איר, אבער דאך איז דאך שוין איבער געלאפען
עטליכע מאנאטען, איך דער שווער זאל לעבען איז נאך אויך ניט
אהיא אלט אונ אזוי א שוואך וויא דוא מיינסט, עס איזט בייא אים
אמאהמער געשטארבען? זאל ער גאט דאנקען דאס ער האט
זיך נאך מיט געלדען צוא טרייסטען, ער האט דא ניט לאנג נאך
אין איינינקעל פון אונז ערלעבט.

ובכל אלה צדקה דמעתי ומישרים נגרה עיני ענתה אשתו),
און דאך מיין ליבער מאן, האט זיא אים געענטפערט, האב איך
גענוג רעכט איצונד צוא וויינען, דען הייט אכט זאבען איז דאך
היינט ערב יום כפור, און ווער איזט דער מענש וואס ער האט זיך
ניט פערזינדיגט אגאנץ יאר אנטקעגען גאט, עלטערען, און לייטן,
קיין מענש קען ניט וויסען דיא וואונדען וואס איז אין הערצען פון
דעם אנדערען, גענוג מיין מאן איך האב גענוג וואס צו בעוויינען
און אב צוא קומען, נור ניט יעצט איזט דיא צייט דער פון צוא
רידען... דאס וואנדיק האט זי אים צו געווארפען דעם קישעל
מיט דער יום כפור הינעלע, און זיא האט זיך געחאפט וואס צום
ניכסטען צוא בענטשין ליכט און צוא לייפען שוין אין שול, צום
אונגליק אבער האט געפעלט דער יום כפור גערטעלע, דען
נאלדע מיינע האט אים גענוצט אגאנץ יאר פאר א סגולה, זיא וואר
מעוברת און האט אים געהאלטען ארום געבונדען ארום זיך, און
וויל איצונד וואר ער ניט צו געפינען, האט זי אים צו געווארפען
אהלייער, און איז זיך וואס צום געשווינדסטען אוועק אין שול
און אונזער הערשעלע מאראנא איז דא געבליבען אליין העכסט
אומרוהיג, דען ער האט אן געהייבען נאך צו דענקען איבער דיא
רייד פון זיינער פרויא וואס זיא האט דא איצונד מיט אים גערעט
דאס זיא האט שווערע זינדען וואס זיא דארף נאך דאפיר זייער

פיל

פיל אב קומען, נײן, האט ער בייא זיך גערייכט, קיינע עהרליכע פרויא דארף האבען איין נעהיימניס פאר איר מאן, עס מוז זיי מיידען וואס פאר באמטענעס.

וכחשבו את זאת) אונ ריינקענדיק אלץ זוא האט ער אן ניטאן דעם קיטעל אונ האט זיך אויף געוואלט פערנארטרעק מיט דעם בלייער אונ אוועקגיין צוין אין קלויז, האט ער אים צום אומגליק געפונען זייער פערקניפט בייא איין עק אונ ראש עס איזט דארט וואס איין געבונדן, נון האט ער אבגעקניפט אונ האט אין אים דער וויסט איין בריף צוא זיינער פרויא, איין בריף וואש האט אימגעוואנדעלט זיין הערץ אין כינום פון ליבע צוא האט, עס איז געווארען פון דיזעם צערטליכען מאן, איין טיראן, פון דיזען הייסען פאטר, איין אטער, פון דיזען גוטין איידעם, איין מארים.

דיזער בריף וואר אזוא געשריבען.

מיינע ליבענסווירדיגע, אונ פערגעטליכע נאלדע מינע.

וועון עס איזט מיר ניכט פערגענט (פערגונען) אפענטליך אלס פאטער פון דיזעם קליינען טאביאס (טוביה) מיך נענען צוא דארפען, איזט נאך מיר ווייניגסטענס ערלויבט אין שטילען אין דיא פעטערליכעגיטע צו צייגען, מיטעלסט (דורך) דיזער אנווייזונג אויף דעם קאנטאריסט געארג ברוין וועלד איהנען פירציג טאהלער באנאמליך איינצאהלט, פערווענדען זיא עס צום בעסטען פון אונזערעס זאהן, איך פערלאנגע פון איהנען טראייע כוטערליכע בעהאנדלונג אונ וויינעד ניכטס, אויף בוואהרען זי דיזעם בריבען (דאס הייסט באהאלטען ווייא) לאסעס בייא איהנען אלס איין שטילער ציינע זיין דאש איך ווירקליך פאטער פון דיזעם קינדע

בין.

בין, דען איך בין שמיין ריך, עס ווירד אים איינסט צום ערבען מאכען, איך ווינשע דאש ער זאל יודע בלייבען, דען איך בין קיין קריסט, פאן מיר זאגט לאהירע . . . אונ דער בייא איז נילעגן אויך דער אנווייזונג אויף דעם קאנטאריסט געארג ברוין.

כשביב אש באוצר אבק שרפה) וויא איין פונק פייער אין אמאגאזין פולווער אזויא וואר דער בריף איצונד צוא הערשעלעם נעמיט וואש וואר שוין פריהער דורך איהרע רייד זייער בעאונרוהיגט אונ בעוועגט, אונ דער קערענדעל פון פערראכט (חשד) וואס האט שוין צייט צווייא יאר זייער אויף געשלומערט אין זיינעם הערצען, האט מיט איין מאל וויא איין גרויסער דארען ארוים געוואקסען מיט אלע זיינע ביטערע, פערניפטיגע. אונ פערגאלטע פריכטע.

אויה לך בוגדה אמר בלבו), א וויי צו דיר טרייא לאזע, פאלשע אויש געלאסענע נאלדע מינע, האט ער אן געהייבען צוא שרייען בייא זיך אין צימער, אונ ווידהע מיר דיינעם בעטראגענעם מאן, אונ וויהע דיינע קינדער וואש זייען דיא. פרוכט פון דיין שרעקליכען פערברעכען, א איצונד פאר שטייא איך שוין דיך וואש דוא האסט געזאגט דאש דוא האסט שווערע זינדע אב צוא קומען, א וויא דום וואר איך ביז אהער ניט צוא פערשטיין דאש דער לאהירע איזט דיין געליבטער, ניין מע שייגקט ניט טייערע פרעזענטע אומזיסט, ניין ער איז פון דיר גוט בעלוינט געווארען, אונ ווען ניט דיין איינענער סוד אונ דיזעס שריפט וואלט איך ניט געוואוסט ביז אהער, עש האבין אבר הימעל אונ ערד געשווארין דאש עס זאל קיין נעהיימניס בלייבען פערבארגין, א! גענוג זיא אליין האט זיך פאר ראטען, דאס זיא האט איבער געטראטען, דיא זיבענטע געבאט פון דעם גרויסען גאט, ניין וויא מען צעהען

מאל

מאל אזוי פיל ריך זיין, שיין און קלוג זיין, ווערדע איך זיא דאך פערלאזען, איהר מיט איהרע צוויא במזרים, איינע עגונה מוז זיא בלייבען ציים זי וועט לעבען און מיינע עלטערן מוזען מיט איר צו זאמען ליידען דען זיי האבען מיר דיזע שייגעצקע צו געפירט.

וכרברו את אלה) און אזוי ביידעריק האט ער דאס בריפעליין אריין געשטעקט צוא זיך אין קעסטענע, דעם אנווייזונג האט ער געלאזט ליגען אויף דעם טיש און איז אוועק פון שטוב און האט דיא מיר הגמטר זיך אפצוארקין זעין געטאן, און איז שוין אזוי ניט געקומען צו ריק, נן וואר ער נאך כל נדרי געזוכט אין אלע שולען אין אלע קלויזען, און עס וואר אומזאנסט, דען עס איז ניט געוועזן פון אים צו הערען און צו זעהען, עס האט דער טיט אויפגעקאכט די גאנצע שטאדט, און קיינער האט ניט געוואוסט וואס איבער צו דיינקען און איבער צו טראכטען וואו ער האט געקענט אהין קומען, און ערשט אנטקעגען טאג האבען צוויא פישער געבראכט זיין טלית און קיטעל מיט זיין אור און רינג וואס זייא האבען עס געפונען ביא דעם ברעג טייך וואס וואר דאן זייער גרויש דען עס וואר גרויסע רעגענס, און דאן האט מען שוין געוואוסט אויף קלאר דאס מארנא האט זיך דער טרונקען, נן האט מען אגאנץ יום כפור געזוכט אין וואסער און מען האט אים ניט געפונען, און נאך נעילה, האט שוין אונזער גאלדע מיט באקומען אין גייעם נאמן, גאלדע מיט דיא עגונה.

וישומו רבים ללבן ולצרף) און פיל מענשין פון שטאדט האבען זיך זייערע כותות צו בראכען קלערענדיק אויס וועלכער אור זאכען האט זיך אזוי אכאן וויא מארנא נעארפט מסית זיין דען עס האט דאך אים באמת ניט געפעלט קיין זאך, ער אליין וואר אגרויסער חכם, אמשכיל, אלמדן, זיינע פרויא וואר שיין, קלוג

את

און גוט און אגרייכע אשת חיל דער צו וואר ער אליין אגרויסער גביר און איינער פון דיא שווינגער עלטערן, אויך האט ער שון דער לעבט צוויא שיינע קינדער, ער האט אלעס געהאט אום גליקליך צו זיין, עס האט אבער קיינער ניט געקענט קומען אויף די וואהרע סבה, לבר גאלדע מיינע אליין, דען באלד וויא זיא איזט געקומען אהיים נאך כל נדרי און האט דער וויסט דעם אנווייזונג ליגנדיק אויף דעם טיש האט זיא זיך שוין דער מאנט אן דעם בריף וואס וואר מיט אים צוא זאמען געבונדען אין שלייער, און האט אויך אים געווארט מיט דעם גרעסטען אונגעדולד אים זיך צו בעשפרעכען מיט אים איבער דעם, זיא האט אים שוין ניט דער ווארט, נן וואר איר הערץ געפלאגט גאר אן אשיעור, און דער נאך אלס זיא איז געוואר געווארין דאס ער האט זיך דער טרונקען, האט זיא זיך וועלבסט אן געקלאגט, נן איך בין מיין אייגענער מערדער און דער מערדער פון מיין מאן און מיינע קינדער, האט זיא צו זיך אליין געזאגט, איך האב אים דער צוא געבראכט מיט מיינע אונפארזיכטיקייט, און דיא בלוט פון זייא אלעמען וועט געפאדערט ווערען פון מיינער האנד, דיזע ווערטער האט זיא אבער געשפראכען מער ניט וויא מיט איר אייגענעם הערצען, איינעם צו זייטן האט זי עס ניט געקענט מיט טיילען, און וועהע איזט דעם מענטשען וואס כוו זיינע זארגען וועלבסט טראגען, און טאר דער פון קיינעם ניט אויס זאגען, דיזר מאכט אטיפע וואונד וואס עס קען עס ניט אויס שפרעכען קיין סופר.

לא לעת בטהרים) קיינע מענשליכע פעדער איז ניט אין שטאנדע צוא בעשרייבען דעם גרויסען טרויער און געיאמער וואס וואר דאן דארט אין שטוב, עס וואר דארט אום מוצאי יום כפור ביי נאכט נאך פיל מאל שטארקער געוויינט וויא אין אום ערב

יום.

יום כפור , עס זייען אהין געקומען , דער אלטער פאטער ר' דניאל
אונ זיין פרויא אונ האבען געמאנט זייער בן יחיד בייא דעם ר'
הושע'ן , עס זייען צו זאמען געלאפען , קרובים , גוטע פריינד אונ די
גרעסטע לייט פון שטאדט הן יהודים הן קריסטען מעהאט דארט
אין שטוב אלעמען עקזאמינירט ציא וואר ער גיט אינפעסליך , ציא
וואר ער נים גערייצט מיט וואס , קיינער אבער האט דער פון קיין
ווארט געוואוסט צו זאגין , קיים האט די רינכט מער ניט געוואוסט
צוא דער ציילען דאס זיא האט אים געזעהען ארויסגייענדיק פון
שטוב פאר כל נדרי מיט גרוים צארען אונ האט דיא מיר הינטער
זיך צו געקלאפט מיט גרוים האסט .

ימים עשרה) צעהען טעג נאך איינאנדער וואר דארט אין שטוב
אגרויסער קאך , דען כמעט האט געבראכט אלע ווייבע טינטערען
איינען אנדערען , דאס איז געפאלען אין אונמאכט ר' הושע אונ
דאס זיין ווייב , גאלדע מינע , איז גילעגן גאר אטויטע באשעפעניש ,
גוטע פריינד האבען גיהאט גרויס צער אונ שונאים האבען זיך
גיפרייט , וואו צווייא וואר גאלדע מינע אדריטע , דען וויא עס
פאלען אן ווערעם אויף איין טויטען קערפער , אזויא פאלען ארום
אלע מאל באריידער אונ בעליידיגער אום יענעם גליקליכען וואס
איז גיווארען אומגליקליך , יעדער רעכענט אים צוא איינע אנדער
זינדע , יעדערער האט דא אין דער זאכע גילערינט איינען אנדערין
פשט אונ גאלדע מינע אונ אירע עלטערין זייען אימער געבליבען
די שולדיגע , דיא אימגירעכטע , דיא צייט אבער וואס היילט אלע
וואונדן אונ שליסט אלע טייער , האט דא אויך איר איינענע ניטאן
וויא מיר וועלן דא באלד ווייטערדר ציילען , אונ דער ווייטע האט
זיך דארט בייא דעם הייפלער אין הויז זייער פיל אומגענדערט
אין אקורצע צייט , דעם האמעל האבין זיא ארויס גיראזען אין

ארענדע

ארענדע דיק גם גאר שוין מער קיין איינע וואס זאל זיך מיט אים
באשעפטיגען דיא גיהעריג איז , דאס גלייבין האבין זייא
איבקאסירט דעם ווייז האנדעל , ווייל גאלדע מינע וואס זיא האט
אויף קלאר גיזאגט פון וואנען איר אומגליק שטאמט הערויס
האט זיא זיך שוין מער ניט גיוואלט מישען אין דיזעם גישעהרליכען
עסק , דיא האט זיך אן גיטאן אין טרויער אונ האט זיך ניט גיוויזין
מעהר אויף דער גרייסער וועלט , זיא האט זיך געוואוינט מיט אירע
עלטערין צוא זאמען אונ האט ערצויגין אירע ביידע לעבעדיגע
יתומים אונ האט זיך גילעבט איין פארקיסטערטעס לעבין וויא איינע
אלמנה חיה , אלע פריידען אונר האפענונגען וואר'ען אין אירען
הארצען איינגעלאשען וויא איינע ליכט , אונ פלעגט אין דיא
שטילע ווינטער נעכט צוא באוויינען איהר הערשעלען , איהר
געליבטען באן געבליבען זיא האט ער מארדעט מיט אירע
אונפארזיכטיגקייט , אונ נון וואר איר נאמען אין די רונדרונג (סביבה)
פון היהודים גיילין באקאנט מיט דעם צוא נאמען , גאלדע מינע
דיא עגונה , גיוויסער האבין גימאכט לידעלאך וויא זיא וויינט אונ
קלאגט אויף איר מאן הערשעלען , אויך ווארען פיל וואס האבין
איר זייער גימאכט באדויערט אונ פלעגין קומען איר צו טרייסטען
יודען אונ קריסטען , אונ אזויא איז איבער געלאפען איבער איר
אפאך פון איהר צעהען אונ זיא ווערט פערגעסין פון אלעמען וויא
איינע האט איז שוין לאנג גישטארבין אונ אידרע עלטערין האבין
מאריך ימים גיווען אונ האבען מיט איר מיט געוויינט ביז . . .

ועתה קרא נגים) נון מיינע טייערע לעזערן , יעצט ווערדען
מיר מאכין איינע ווייטע רייזע , זאג איך דיר , איינע רייזע פון
אפאר טויזענד מייל , דען איך ווערדע מיט דיר נאך קאפלאנד
פארען , דאס זיא געפינט זיך אין אפריקא דרומית , דאס איזט

אזו

אזו אלאנד וואש ליגט בייא דעם אצעיאן (אוקינוס) אונ איז זייער
רויך פון וואסער אונ האט אויף זיך נאך זייער גרויסע בערג דיא
גרעסטע פון זייא רופט מען, טיפעלס בערג אונ לעווענבערג,
זייערע שפיצען גרייכען איבער דיא וואלקען אונ דר וואש שטייט
דארט אויבען קען זעהען ארום זיך פון אלע זייטען מער אלס
זעכציג מייל, עס שטייט דארט איטער איינע שילדוואכע (קאראהול)
אונ ווי ער זעהט נור דאס עס קומט אן א שיפשען ער דארט אויש
מיט א קאנאן (הארמאט), אין דיזעם לאנד געפינט זיך פון אלעם
גוטען, אלער האנד תבואות, אלער האנד פרוכט, דער טייערסטע
וויין אין דער וועלט, אויך זיינען דארט דיא בעסטע אקסען, די
בעסטע פערד, עס זייען דארט דא אויך זייער פיל חיות, עלעפאנטען,
לייבען, לעמפערטען, אפען (בוואנעס), אונזערע אראפייער האבען
געפונען דיזעס לאנד אין יאר (1493) מעהאט דאן דארט דער
וויסט איין גאנץ ווילדעס פאלק וואש מערופט זייא (האטענטאטען)
זייא זייען פון דער נאטור קורץ אונ גראב אונ שווארץ ווי פעך,
זייא זייען אבער זייער געזונד אונ שטארק אונ פון ערליבען
כראקטער, זייא האבען קיין אמונה געהאט, אונ קיין בעגריף
(השגה) פון בורא ברוך הוא אונ קיין ידיעה פון דער וועלט, אונ
דאך האט מען בייא זיי געפונען כנעניים קדמונים וואש זיי האבין
עס גיהאלטען פאר זייער הייליג, מעהאט בייא זייא דער וויסט
מילה, בר מצוה, הכנסת אורחים, דיא אראפייער וואס וואוינען
דארט זייען האלענדער וואש צוא זייא האט גיהערט דיזעס לאנד
ביז דעם יאר (1795), נך האבין זייא כמה מאל גיפרובט אויס צו
בילדען דיא קינדער פון דיזע ווילדע מענטשין, זייא האבן זייא אויס
געלערנט כמה לשונות אונ שרייבען, רעכענען, מאלען, זייא
האבען פון זייא גימאכט גרויסע דאקטורים אונ גרויסע אפיצירען
וואש

וואס האבן גידינט אין די האלענדישע פולקען מיט גרויס הצלחה
אונ דאך זייען זייא בייא דער ערשטין אונ בעסטען געלעגענהייט
דאס עס האט זיך נור גימאכט איבער גילאפין צו זייער נאציאן אין
דיא וועלדער אונ דארט האבין זייא פון זיך אראפ גיווארפין זייערע
אראפייאישע קליידער אונ האבין גיגעסין דיא פליש פון גיפאלענע
בהמות אונ געטרונקען דעם טראן פון דיא פישען וואס מערופט
זייא קאבליאט וואס דאס טייך האט זייא ארויס גיווארפין אויף
דעם ברעג בייא איינעם גרויסין שטורעם.

בכאן הכהה גדולה) דער פון איזט איין קלארער באווייז דאס
דיא ביהיונג קען ערסט פערדייהען אין עטליכע דורות ארום אונ
דס איזט פלייכט דר טעם פון דר תורה וואס זיא האט פארבאטען
ארין צו נעמען אין מצרי בקהל ה' ביז דעם דריטען דור וויל
ערסט דאן קען זיין בלויז גירייניגט ווערין פון טומאות מצרים אונ
איזט ראוי מקבל צו זיין איין רוח קדושה, דיא הויפט שטאט רופט
מען קאפ, ווא איזט זייער שיין גיבויט מיט א גרויסין פעסטונג,
אונ דס איזט דעם שענסטען גארטען אין דער וועלט, עס וואוינען
דארט אלערלייא נאציאנען, האלענדר, אונ איינגלענדער אונ זייער
פיל ידען, אין יענער צייט וואר נאך פון זייא דארט קיין גימיינדע
(קהל), זייא האבין נים גיהאט קיין רב, קיין שול, וויל דער
איזשטער עולם וואר דארט נור פון קליינע מענטשין וואש מערופט
פאכאר יודין אן פרויען אונ אן פארמעגין.

והיה בבינת) אונ עס וואר אין דעם יאר (1795) האט דער
איינגלענדישע יענעראל (קלארקע) אונ דער אדמיראל (פינשטאן)
מלחמה גיהאלטען מיט דיא האלענדער אונ האבין דיזעס לאנד
ארונטער גינומען אונטער דעם שוץ פון איינגלאנד דען דיא
איינגלענדער האבען עס זייער גיטיג פאר זייערע שיפען
וואס

וואס רייזען פון איינגלאנד קיין אסטאינדיען וואס גיהערט צו דיא איינגלענדער שוין מעהר אלס הונדערט יאר , אונ דאן ערסט האט זיך דיא צאהל פון די יודען זייער פערמעהרט דארט, עס האבען זיך בעזעצט דארט זייער פיל גבירים פון איינגלאנד פון דעם גיבראלטער , פון מאראקא , נון איזט דארט גיווארען פון זייא איין רעכטער קהל מיט אשול מיט א ראב אונ מיט איין בית עולם אונ פון יענער צייט אן האט זיך דער האנדעל דורך זייא זייער שטארק אויסגעברייטעט אונ די שטאדט ווערט רייכער פון יאר צו יאר , דען דאס לאנד איזט זייער גרויס אונ ברייט זיא האט אין זיך מעהר אלס אכטצעהן קוואדראט מייל ישוב לבד מדבריות , נון וואר א ראב דארט אין יענער צייט אלס נאלדע מינע איז געבליבען איינע עגונה איין געוויסער יונגער מאן פון איאר זיבען אונ צוואנציג וואס וואר א גרויסער למדן אונ א גרויסער חכם אונ וואר זייער חשוב בייא דעם וויצעקיניג פון איינגלאנד ער וואר אליין גיבארען פון בראד , ער וואר זייער פרום אונ איזט דאך גיוועזען אן אווייב , אונ דיזר רבינר וואר אונזר הערשעלע מאראנא .

והנה ידעתי) נון פערשטייא איך מיינע טייערע לעזערין דאס דוא ביזט העכסט פערוואונדערט איבר מיינע לעצטע ווערטער, דען וויא איז דאס מעגליך דאס איין דער טרונקענער זאל איין רב ווערין, האב נור אבער איין קליין ווילע געדולד אונ דו וועסט נאך מעהר וואונדער הערען , דו וועסט זעהען דאס איינע וואס איז שוין לאנג גישטארבען אונ שוין לאנג בעוויינט גיווארען האט נאך איין קינד גיבארען , איך ווערדע דיר עס באלד דער צעהלין וויא דאס איז צו גיגאנגען אלין אויף איין גאטטליכען אופן אונ דאך וועסטו זאגין , גרויס איז גאט אונ אונערפארשליך זיינן זיינע פיגונג (דאס הייסט די מקרים פון זיינער הנהגה) .

בשנה

בשנה השלישית לשבת בעיר הזאת על כסא הרבנות), אונ עס וואר אלס דיזער מאראנא וואר שוין דארט דרייא יאר ראבינר ווערט ער גירופען אויף א ברית מילה צוא איין גיוויסען רייזענדע וואס מעהאט איהם גירופען יאזעף לאהירא , דען ער וואר דארט דער איינציגער מוהל אונ קיין ברית. האט ניט גיקענט גישעהען אן איהם , נון פאר שטייט זיך שוין פון זעלבסט דאס דער נאמען „יאזעף לאהירא" האט איהם אויף גיוועקט שוין זיין אלטע גישיכטע ער איז גיווארין האלב צוא מישט האלב צוא שראקין , נון האט ער אן גיהייבין נאך צוא פרעגין בייא דעם ווירט פון דעם האטעל וואס דארט איז דער לאהירא איין געשטאנען אונ וואס ער איז אליין צוא איהם גיקומען לאדען , דער ווירט האט איהם אבער מער ניט וויא גיקענט זאגין דאס דיזער רייזענדער שטייט בייא איהם איין שוין צווייא וואכין , ער קומט פון אסט אינדיען ער מיט זיינער פרויא אונ איז אליין איין רייכער יווועלין הענדלער , נון האט שוין דער ראבינער געוואוסט אויף קלאר דאס דאס איז דער זעלבע לאהירע וואס האט פערפירט זיינע פרויא אונ וואס דורך איהם האט ער פערלאזין זיינע עלטערין , אונ זיין פאטער לאנד, אונ איז אויש גישטאנען גרויס עלענד אונ אונגליק אונ וואס דורך איהם איז זיין הארץ נאך עד היום זייער טיף פערוואונדעט אונ וויל זיך נאך ניט פערהיילען , דען ער וואר נאך העכסט פערליבט אין זיינער פרויא נאכדע מינע אונ קען נאך עד היום נאך איר קיינע אנדערע פרויא נעמען , אויך ווארין איהם נאך דיא קינדער אויך באליבט , ניין יאר דאס ער איז שוין פון צו הויז , אונ עס איז נאך קיין טאג פאר איבער אין וועלכען ער האט זייא ניט דער מאנט , דען אונערפארשליך אונ אונעררייכבארליך איז דעם מענשענס הארצען , עס קען אכטען וואס עס האסט, אונ קען ליבען וואס עס פר אכטעט,

נון

נון וואר ער אין בעזריה (בכיה) פּיפצעהען מאל זיך אומצוקערין, דען ער האט ניט געוואלט דעם לאהירע אן קוקין דאך אבער האט ער נפונען פאר פיל גלייכער דאש ער זאל פארט גיין, וויל עס איז דארט קיין אנדער מוהל דא, אונ איז געווארין איין צו באקומען אינ איין הייבט דער שראקעניער, אלס ער האט דער זעהען דיזע לאהירען אונ זיינע פרויא וואס זיא וואר דיא ליינקסט באוויינטע איינע, ער איז שיר גיפאלין אין אינ מאכט, אבער דאך זיין גרוישער שמאנד האט אים גינעבין גרויס כוח אונ קראו דאש ער האט זיך דער האלטין אויף זיינע פיס, אונ אזוי ער איז צוא זיך גיקומען האט ער ערשט ניט גלייבט וואש זיינע אויגין זעהען, ניין האט ער זיך באיי זיך גיטראכט, ניין דאש איז גיוויש איינע אנדערע וואש איז פארקאבנע צוא איינען אונ זיא אבין איז גיוויס טייט, אונ אזוי וואר ער אלין ניט איינס מיט זיך, דאש הייסט ער האט אלע וויילע גיביטין זיינע מיינונגען ציא זיא איז דאש ציא איינע אנדערע ביז איינע האט איהר קאנט אונ האט גיטאן אנישריי «באראנא» אונ איז גיבליבין אין אונמאכט, נון ווערט דארטין אגרויש לארעם, עס האט אבער דארט קיינער ניט גיוואוסט דיא אורזאכע דער פון ביז זאועף לאהירא זעלבסט האט דער קאנט באראנאן אונ דאן זייען זייא ביידע אריין אין אבזונדער ציממער אונ האבין אן גיהויבין צו ריידין איינער מיט דעם אנדערין אונ אלס לאהירא האט שוין גיזאגט איך קלאר דאש דער ראבינער איז באראנא איז ער אים ארויף גיפאלין אויף זיין האלז אונ האט זיך שרעקליך פון איינאנדער גיריסין, פערצייהע מיר מיין טייערער שוואגער האט ער צו אים גיזאגט, איך וויים דאס דוא ביזט דורך מיך העכסט אום גליקליך גיווארין, איין נאס אבער וויש וואל

דאש

דאש איך האב אין דעם קיין שולד ניט, נון נאס זייא דאנק דאש דוא לעבסט, נון שטייט עס אין אונזער האנד ווידער אלס גוט צו מאכין וואש מיר האבין פאר דארבין, דען דיין פרויא גאלדע מיינע איז ריין אונ ערליך וויא איין איינגעל, דוא האסט זיך גיאירט מיין שוואגער נור איצונד איז קיין צייט דער פון צוא ריידען דען עש זייען דא פיל פרעמדע מענטשין, לאמיר פריער דאש קינד מאל זיין אונ דער נאך ווערדען מיר איך אונ איינע דיר אלעס דער ציילין.

ובין כה ובה) אינ דר וויילע איז איינע גיווארן העכסט צו פרידן אינ העכסט ער פרייט אונ אויך בארוהיגט אלס איר מאן האט איר אן גיזאגט דאש דאש איז ווירקליך מאראנא, זיא האט קוים דר לעבט דאש עס זאל שוין זיין נאך דעם ברית, אונ דאן ערסט האט זיא אים אריין גיבעטין צוא זיך אין צימער אונ האבין שטארק גיוויינט איינער איבער דעם אנדערין, אז זייא האבין ניט גיקענט ריידין מחמת גרויס גיוויין, אונ ערסט נאך דעם אלס זייערע געמיטער האבין זיך בארוהיגט, האבין זייא זיך גיזעצט ארום טיש אונ יעדער פון זייא האט דער ציילט זיין געשיכטע וויא מיר ווערין דא אין דיא ווייטערדיקע קאפיטלאך ווייטער בעשרייבין.

גיסי יקירי) מיין טייערר שוואגער, האט זיא צוא אים גיזאגט מיין געשיכטע פאר איינען אנדערין דאס הייסט פאר איין פרעמדין ווירד זיא זיין גרויס אונ לאנג אונ דר צו נאך האלב אונפרשטענדליך אונ בענאהע נאנץ זינרהאפט, פאר דיר אבער מיין שוואגער ווירד זיא זיין קורץ, פערשטאנדיג אונ אויך גאנץ אונשולדיג, דען דיר איז גוט בעקאנט דער עלענדע צו שטאנד פון דער שטאט בראזר, דאס הייסט די ליבע אידעשע פרנסות אונ זייערע בילדונג וואס איז בתכלית השפלות, אונ צום אונגליק וואר איך איינע פון יענע

מיידלאך

מיידלאך וואס האבען זיך זייער שיין אויס געבילדעט, דארט נור
צו זייער אונטער גאנג, דען זיי ווארען די איינציגע וואס האבין
איינגעזעהען מיט העלע אויגען דאס זייא האבען דארט פר זיך קיינע
מענער, ווייל אלע דארטיגע בחורים זייען העכסט אונוויסענדע,
אן בילדונג, אן דרך ארץ, און מוזען נים אקאץ אין עק צוא
פערבינדען, זייא פערשטייען קיין געשעפט און פשיטא שוין קיין
מלאכה, און זיי האבן חתונה נור דאס די ברויען זאלין זיי מפרנס
זיין, און צוא דיזעם שענדליכען צוועק (תכלית) האבען מיך מיינע
אבערגלויבישע עלטערין פארגעברייטעט מיט דעם וואס זיי האבען
מיך אריין געזעצט אין האטעל, און זייען דארט האב איך ערשט אן
גיהייבין צו פאר אכטען די בראדער איידין, ווייל איך האב דארט
זיך אן געזעהען גינוג אויף געבילדעטע יונגע לייט אויסלענדער
קריסטען יודין, וואש זייען גרוישע געשעפטסלייט, גרויסע קינסטלער,
דאש בראדער יונגע לייט האבין אויך געזעהן קעגין זייא ווייא
בוואגעס קעגין מענטשין, נון האב איך איינעם אייביגין האס
גישווארין קעגין דיזע עלענדע בחורים, ניין איך וועל בעסער
בלייבין זיצין אן א מאן ביז מיין טויט אלס זיך צו פאר הייראטהען
מיט אזו איין אונמענטשען, האב איך באיי זיך ענטשלאסען
און האב ניט גיוואלט זעהען און נים הערין קיין שידוך מיט איין
גאליציאנער אידלעך, דאש זעלבע האט גידיינקט אויך מיינע
שוועסטער נאלדע מינע, און ווען איין געטליכער צו פאל וואלט
דיך ניט גיבראכט צוא איר אין שטוב וואלט מיט איר גיוועזען
דאש זעלבע ענדע וואש איצונד מיט מיר, נון אבער דער גרויסער
גאט וואש האט צוא גישיקט דיך צו מיינער שוועסטער פובליצינע
פאר איין מאן דער זעלבע האט מיר צוא גישיקט אין געהיים
דעם יאזעף לאהירא פאר איין מאן, צווייא יאר האב איך מיך
אין

אין אים גיליבט און אזוי ער אין מיר און עש האט דער פון קינר
גיוואוקסט, און אזוא ווארעט אלץ ביז ער האט מיר גישווארין
צוא הייראטען, און האט איבער גיגעבין אין מיינער האנד איין
גרויש פאר מעגין מער אלס הונדערט טויזענד דוקאטין, און
ערשט דאן האב איך אן גיהייבין צוא האבין מיט אים איין
העכסט פאר טרויטין אום גאנג ביז איך בין פון אים שוואנגער
גיווארין, נון וואר שוין מיר און מעגליך צוא פאר בלייבין נאך
בייא מיינע עלטערין אין הויז, איך האב מיך גימאכט קראנק, עש
ווארען גערופין דאקטורים וועלכע עס ווארען פריער פון מיר גוט
בעלוינט און זיי אלע האבין געזאגט איינשטימיג דאס איך מוז נאך
דיא בעדער פארן, נון איז געפארען מיט מיר מיינע מומע דאבע
וועלכע עס האט שוין גוט גיוואוסט פון מיין גאנצין גיהיימנס דאס
זעלבע האט אויך גיוואוסט נאלדע מינע, און דארט אין איטאליען
האב איך געבארען איין קינד וועלכן איך האב אנאמען גיגעבין
(מאביאס), און דארט האב איך ערשט חתונה געהאט מיט דעם
לאהירא בכת משה וישראל דען ער איז איין יודע און א גרויסער
מיוחס, נון ווערט דאן גישריבן קיין בראה, דאס איך בין גישטארבן,
דאס קינד האב איך איבער גיגעבען איך די מומעס הענד דאס זיא
זאל אים ערציהען אין גאליציען אין דת יהודית, דער צוא האט
נאך מיין מאן געשריבן א בריף צו נאלדע מינען דאס דאס געלד זאל
גיין דורך איר האנד און דאס זיא זאל השגחה געבן אויף דאס קינד
איך האב עס אזוא דורך אויס געוואלט דאמיט ער זאל מיט דיזען
בריף דיימליך צייגען דאס ער זעלבסט איז פאטר פון דיזעם קינד,
און דאס איז דער אומגליקליך בריף וואס ער איז אריין גיפאלען
אין דיינע הענד און וואס דורך וועלכן דו האסט געווארפן אגרויסן
פערדאכט

פערדאכט אויף דיין חייב, אונ דאס וואר דר גרונד פון אירע ריוד וואש זיא האט צו דיר גיזאגט ערב יום כפור פאר נאכט, ווער א דער מענטש וואש האט זיך ניט פארזינדיגט אגאנץ יאר אנטקעגין נאט, עלטערן, אונ לייטן, גענוג מיין מאן איך האב גינוג וואש צו בעוויינען אונ אב צו קומען, דען זיא האט דאש גיהאלטן פאר אגרויס פערברעכן קעגין דיא עלטערן וואס זיא האט גיזעהן קלאגינדיג אונ וויינענדיק נאך איינעם אונ זיא האט זיא אלין ניט אוים געזאגט דאס זיא לעבט, אלע דיזע זאכין האט מיר עס נאלדע מינע גישריבען, דען מיר שרייבען אונז בריף עד היום אונ קיינער וויים ניט פון דיזען שפילען בריף וועקסיל, זיא האט מיר גישריבן דער נאך דאס דוא האסט זיך ערטרונקען אונ זיא איז געווארען איינע ענונה, נון האב איך זייער פיל מענ גיוויינט אום דיך אום זיא, אונ מיין הארץ ווערט שרעקליך געפלאגט ווייל דורך מיר זייען אומגליקליך געווארען, פאטער, מוטר, שוועסטער שוואגער, אונ צוויא קליינע קינדר, אונ עס וואר נאך דעם וויא איך האב מיט לאהירא חתונה גיהאט האבין מיר פער רייזט נאן אלמהערפען, דען דיזע שטאט וואר זיין געבורטס ארט, נון האט איך פער לעבט מיט אים אפאר יאר אין פריידען אונ אין גרויס פערגניגן, עס האט מיר נור לייד געטאן אום מיינע עלטערן אונ אום אייך, אונ דער נאך וואר ביין נעטייטיגט צו רייזען נאן אסטאנדריען, קיין קאלעקוט אום איין צו האנדעלען דארט פערי בורלאנטען, דיזע רייזע האט געבארכט געדויערן הין אונ צו ריק אפאר יאר איז ביא מיר גיבליבן דאס איך זאל מיט אים צו זאמע רייזען, נון האבען מיר ביידע געריזט נאך אסט אינדיען, איך האב גרוים וואונדער אלין דיזע רייזע זיך אן גיזעהן, מיר האבע

גיזעגילט

גיזעגילט פאר באיי פאר שיידענע אינזלען, מיר האבן זיך אן גיזעהען אלערלייא ברואים, אלערלייא מענטשין, ווייסע שווארצע, ברוינע רויטע, אסט אינדיען איז גאר איין אנדער וועלט, איין אנדער לופט אונ איין אנדער הימעל, דארט זייען אנדערע שטערין, זעלבסט דיא זון אונ דיא לבנה זעהען דארט גאר אנדערס אויס, קורץ דער פון מיר האבין זיך דארט פאר זאמט אפאר דרייא, איך בין דארט צוויי מאל אין קינדבעט גילעגין, דען איך האב שוין דער לעבט מיט מיין מאן פיר קינדער, אונ נון ריינן מיר צוא ריק נאך הויזע, מיר וועלין אונז אבער דא אויך פאר זאמען אגאנצעס יאר ווייל מיר ווילין דא געברויכען דיא ווארעם בעדער, נון מוזען מיר דא זיך פאר זאמען איבער זומער, אונ אום ווינטער איז געפערליך צו רייזען, אזוי האט זיך מיין שוואגער מיט מיר פאסירט, אונ דאש איז מיין געשיכטע, נון בין איך נייגעריג צוא הערין שוין דיין גישיכטע, דען איך גלויב עש מוז דארט וואש וואונדער זיין צוא הערין, איך ווייס דוא וועקסט באיי מיר גידעכט בלייבין, א מעכטע איך אזו זיין גידעכט אין דיינע אויגען, איך וויים מיין שוואגער דאש איך בין זיך בעגאנגען וויא איינע זינדערין אין מיינער ליבע, דאך אבר דארף מיר עס יעדער קלוגער מענטש דאש לייכט פערציהען, דען מיינע עלטערן האבין מיך אבין גיזעצט אין איין האטעל, דיא גרעסטע צדקניות אין דער וועלט איז ניט אין שטאנד אויש צוא האלטן אזויא איין שווערע פראבע, עש איז דארט איין גיפערליבער ארט פאר דיא ריינסטע טוגענד (ערליבקייט), עס קומען דארט אן אויף הערונג יונגע באסעזירען, רייכע געבילדעטע יונגע לייט, וואש זייען גינוג חוצפהדיק צוא פערפירען איין אונשולדיגעס קינד, נאט זייא דאנק דאש איך בין מיט דיזער

קלוינער

קליינער זינדע אב גיקומען , איך בין דאך געבליבען באיי מיין
בת , וויא רייכט וואר מיר צוא פערהייראטהען זיך מיט איינעם
יונגען איינגלענדישען לארד (גראף) וועלכער עס האט זיך
שטערבליך אין מיר פערליבט , איך האב אבער אין זיך גיהאט
אין אידעלעם הארץ , עס וואר באיי מיר טייער מיין רעליגיאן ,
איך גלויב דאש פריטערע פאר מיר וואלטין אזויא איין שווערע
פראבע נים אויש געהאלטין , אונ אלס זיא האט דאש אויש
געשפראכין האט זיא זיך שרעקליך פון איינאנדער געוויינט ,
אונ האט גיזאגט , פלוך איבער דיא גאליציאנער יודען דאש
זייא זעלבסט זיינן כהפקיר זייערע טעכטער אונ פערלאנגען נאך
פון זייא דיא גרעסטע ערליכקייט אין דער וועלט .

ויהי כשמוע) אונ עס וואר אלס הערשעלע מארגא האט
אויש גיהערט פון איר דיא גאנצע ערציילונג איז זיין הארץ
אין אים צוא גאנגען וויא וואקס פון גרויש בארעמהארציגקייט
אונ מיט ליידען אויף זיינער פרויא אונ קינדער וואש ער האט זיי
פערלאזין אונ האט זייא אומגליקליך גימאכט נור דורך איין
פאלשין פאר דאכט , אונ האט אן גיהייבין צוא שרייען מיט
קולות , א מיינע טייערע געליבטע גאלדע מינע פערציהע מיר
דיזען גרויסען אומרעכט וואש איך האב גיטאן קעגין דיך ,
א וואו נעם איך טרערין אום דיזען שרים ניגוג צוא בעוויינען ,
וואו נעם איך פליגלען אום אין דיינע ארעמס ווידער צוא פליען
אונ צוא דיינע פים מיך ווארפין אונ בעטין דיך אום פערציהונג ,
אונ ניגאר , אונ אייך מיינע טייערע קינדער צוא קושין אונ צו
האלזין , א איך ברענע פון פערלאנגען צו אייך אונגעדולדיגע ווערימלך ,
איך האב אייך גינוג ווייהע געטאן , איך האב אייך מיט דעם
גאבען בכור גישווארצט , גרויש וואר מיין אונגליק , נאך גרעסער
אבער

אבער מיינע אונ בעזאנדערס מיינע טייערע קענין אייך מיינע לי
זיסע קינדער , עס האט מער אלס איינע שטונדע גידויערט
שרייען את ווייגען אונ דער נאך אלס זיין גימיט ווערט ז
עטוואס בערוהיגט האט ער אן גיהויבין צוא דער ציילין ז
געשיכטע מיט איין צוא בראכענעם הארצין .

כקראי את המכתב) , אלס איך האב דעם אונגליקליכען ברי
דורך גילעזין , האט ער אן גיהייבין , אונ דער חשד איז גווארין
גאנץ פעסט אונ געווים אין מיינעם הארצין , איז באיי מיר
געבליבין דאס איך זאל מיינע פרויא העכסט אומגליקליך מאכין ,
דאש הייסט זיא זאל איינע עגונה ווערין , נון האב איך פון דער
היים ניט גינומען וואש איין האר איז ווערט דאמיט מען זאל זיך
ניט הלידין דאש איך לעב נאך , איך האב מער ניט גינומען וויא
דעם פאס מיינעם ווייל איך האב קלאר גיוואוסט דאש מען וועט
זיך ארום אים נאר ניט אום זעהען אונ בין זיך אוועק צוא מיין
גוטין פריינד קלאפקע דעם אדוואקאט וואש ער האט גיוואוינט
אין עק שטאט , ער האט נאך ניט גיהאט קיינע פרוי קיינע קינדער
אונ האט זיך גילעבט גאנץ איינזאם , איך האב אים דער ציילט
מיין גאנצעס אונגליק אונ האב אים גיבעטין דאש ער זאל מיך
באהילפיג זיין אין מיין פלאן דאש הייסט דאש איך זאל קענען
אין גיהיים (סאקרעטנע) פער רייזען דאמיט מיין פרויא זאל
בלייבען איינע עגונה , דיזער יונגער מאן האט עס גיפונען פאר
גאנץ רעכט אונ האט מיך אויף גינומען זייער פריינדליך אונ
האט מיר פאר שפראכין צוא העלפין מיט וואש נור מעגליך איז ,
דוא קענסט דיך זיין באיי מיר אזוי לאנג דוא ווילסט האט ער צו
מיר גיזאגט , איך האב איין אויבער צימער וואו עס קומט קיין
ילוד אשה אהין , דוא קענסט דארט פאר בלייבין ביז עס וועט
זיך

זיך מאכין איינע גוטע געלעגינהייט צו פר רייזין, דיזעס ביידענדיג האט ער מיך אהין אין דאש אויבער שטיבכען אריין גיפירט, נון האב איך אים גיגעבין, דאש ער זאל מיך דארט לאזין אליין אויף איניגע שטונדען דען עש איז דאך יום כפור באיי מיר, האב איך אים גיזאגט, דא איז ער זיך אראפ אונטין אונ איך האב ערשט צייט באקומען אום צוא איבער לייגין מיין לאגע אונ מיינע ביידע אויגין האבין זיך גיעפינט וויא צוויי קוואלין וואסר, איך האב מיך בארעכינט וואס איינע קליינע פערטיל שטונדע האט דא פון מיר גימאכט, מיט פופצין מינוטין פריער וואר איך איין גליקליכער מאן, איין גליקליכער פאטער, איין בעזיצער מיט אגרויסין פערמעגין, איין גליבטער זון, איין טייערער איידעם, איין יונגער מאן וואש עס האט מיך בענייד עט די גאנצע שטאט, איין יורש פון אגרויסין פערמעגין, אונ נון בין איך איין ארעמער עלענדער אינגליקליכער מענש וואש וויל זיך זעלבסט פאר זאגין אין וויטע לענדער, דיזע אלע טרויעריגע אונ שרעקליכע בעטראכטינגען, אונ דער צוא נאך דיא הייליגקייט אונ דיא פייערליכקייט פון דיזער יום כפור נאכט האבין שרעקליך גיווירקט אויף מיין גימיט אונ האב אויש גיגאסין מיין שווער הארץ פאר גאט, נאך אין מיינעם לעבין האב איך אזויא פרום אונ אינדערכטיג (מיט כוונה) גיבעטין וויא יענע נאכט, דרייא שטונדען זיינען מיר איבער גילאפין וויא דרייא מינוטין אין דיזע הייליגע גידאנקען מיינע פאר גאט אונ מיין הארץ איז מיר גיווארין לייכטער, ארום עלף דעם זייגער איז קלאפקע ארויף גיקומען צוא מיר אונ האט מיר פאר גילייגט אפלאן דאש איך זאל פאר רייזען קיין לאנדין ווייל זיינער א ברודער וועט אויך אום גיזאגט אהין רייזין אונ דאמיט מען זאל מיך ניט זוכין אויף אלע טראקטען איז באיי אים

אים גיבליבן דאש ער זאל מיין טלית אונ קיטל אונ מיינע איבעריגע זאכין אנדער לייגין לעבין מיך וואש גיט ווייט פון זיין וואוינונג אונ דאן וועט מען שוין גיווים מיינען דאש איך האב מיך גיווים דער טרונקין, דיזער פלאן איז מיר העכסט גיפעלין גיווארין, אונ עש ווערט אזויא גישעהען, אויף מארגין איז גיווארין אלארם דאש איך האב מיך דער טרונקען אונ בין גיווארין באוויינט פון מיין ווייב, עלטערין אונ שוויגער עלטערין, איך האב גיוואוסט, יעדעס ווארט וואש יעדער האט פון מיר גישפראכין, דען דער קלאפקע וואר דארט באיי מיינע שוויגער עלטערין אין שטוב, עש ווערט מיר מיין הארץ אויש גיריסין איבער דעם צער פון מיינע עלטערין איך בין דאך אבער גיבליבין באיי מיינעם פעסטען ווילין דאש איך מוז פאר רייזין אונ מאכין מיין ווייב פאר איינע עגונה, איך האב דעם גאנצין טאג צוא גיבראכט אין פאסטין אונ אין וויינען, אונ מוצאי יום כפור האב איך מיך אן גיהייבין צוא מאכין פארטיג צוא דער רייזע וואש עש האט גיזאלט גישעהען אין עטליכע טעג ארום, אונ ערשט דאן האב איך מיך ארום גיזעהען דאש עס פעלט מיר געלט, ווייניגסטענס דרייא פיר הונדערט טאלער, דען איך האב מיך גישעמט גאנץ אויס קליידען אונ דער צו נאך אויף רייזע קאסטען אונ האב קיין מוט גיהאט צוא בעטין באיי דעם קלאפקען דאש ער זאל עש מיר געבין, דען באיי געלט בלייבט יעדע פריינדשאפט שטיין, דא איז באיי מיר געבליבען דאש איך זאל דעם קלאפקען ארויס געבין א וועקסעל אויף מיר דאש ער האט מיר גיליהען מיט אהאלב יאר צו ריק פינף הונדערט טאלער אונ זאל עש שוין אין מאנען באיי מיינער פרויא, דיזער פלאן האט מיר זייער געגליקט אונ אין אפאר טעג האב איך דאש געלט שוין גיהאט

אין

אין מיינער האנד, דען דר קלאפקע וואס ער וואר איין אדוואקאט האט פאר שטאנגען עס צוא מאכען זייער גיך אונ געשיקט, נון האב איך מיך אומגעקליידעט גאנץ קריסטליך אונ אין איינע טעג האב איך פער רייזט זייער גליקליך אונ אין א חודש ארום בין איך אן געקומען קיין לאנדאן, דארט האב איך מיך פער זאמט אפאר וואכען דען איך האב ניט געוואוסט וואו מיך צו ווענדען.

ויהי היום) אונ עס וואר איין מאל אלס איך האב געשפייזט אין איין אריסטער אציאן (גארקוך) האב איך מיך פון איינאנדער גערעט מיט איין אמעריקאנער יודען וואס וואר פון דער שטאט (באלטימארע) דיזער וואר איין קויפמאן זייער רייך אונ דר צו אויך העכסט פרום אונ האט מיך אן געהייבען איין צו ריידען דאס איך זאל מיט אים פארען אהין אויף רבנות דען עס איז שוין דארט איינע היפשע אידעשע געמיינדע אונ זייא האבען נאך קיין ראבינער, ער האט מיר פערשפראכען איין נוטעס געהאלט, טויזינד טאלער איאר חוץ דעם וואס עס קען נאך מאכען אונ האט פון מיר פער לאנגט דאס איך זאל מיט אים אריין גיין צוא לאנדענער רב, ערסטענס דאס ער זאל מיט מיר ריידען אין לערנען אונ זאל אויף מיר מעיד זיין דאס איך בין ראוי להוראה אונ זאל מיר געבען קבלה, אונ צווייטענס דאס מיר זאלען זיך דארט ביידע אב שרייבען אונ מאכען איין כתב ראבאנעש וויא געהעריג, דען די שטאט (באלטעמירע) וואס איזט אין נארדאמעריקע האט געהערט דאן צוא איינגלאנד אונ אלע רבנים פון אלע שטעט, לענדער אונ אינזלען וואס ווארין אונטער איר ממשלה פלעגין סוין ווערין באשטעטיגט פון דעם לאנדענער רב, אונ דיזער קויפמאן וואס מען האט

גירופין

גירופין אברהם חסד וואר דארט אין באלטימירע דער ראש הקהל אונ דער לאנדענער רב האט אים גיקאנט, נון וואר מיר דיזער פלאן העכסט גיפעלין, איך בין מיט אים גיגאנגען צום רב, ער האט זיך מיט מיר פון איינאנדער גרעט אין לערנען אונ איך בין אים העכסט גיפעלין גיווארין אונ האט מיר ארויס גיגעבין א כתב רבנות, פון דיזען טאג אן האב איך שוין גיגעסין באיי דעם טיש פון דיזען אברהם חסד אונ פלעגט אלע טאג בעזוכין דעם רב אונ דאש האט גידויערט אזוי וועקס ביז דער אברהם חסד האט זיך פארטיג גימאכט צוא דער גרויסע רייזע, אונ דער ווייל בין איך גיווארין באיי דעם רב ליבער פון טאג צוא טאג אונ איז מיר גיווארין אפריינד ווי א איין פאטער צוא איין קינד אונ האט מיר בעפוילין פאר מיין אוועק פארין דאש איך זאל צוא אים אפטער שרייבין, אונ ער וועט מיר טאן אלע טובות וואש נור מעגליך איז, אונ אז האב איך פער רייזט קיין אמעריקע אונ בין גיקומען קיין באלטימירע איך האב דארט פיר יאר בגדולה גדולה פערלעבט, דען דיא יודען ווארין דארט זייער רייך אונ גליקליך, איך האב אייך זייא זייער פיל געווירקט אין רעליגיאן זאכין, אונ האב דארט איין געפירט זייער פיל צדקה זאכין, למשל איין אידעשע שפיטאל, תלמוד תורה, איך האב זייא איינע שול אויף געבוים אונ דאש גליכין, אונ איך וואר פון זייא גליבט אונ געשעצט, קורץ דער פון איין אנדער מאל ווערדע איך אייך דער פון מער דער ציילין, נור יעצט קען איך אייך מער ניט זאגין דאש אויף דעם פינפטען יאר פון מיין זיין דארט איז גיווארין איינע שרעקליכע איבער שווימונג (פערפליצונג) דען דער פלוס (טייך) (העוואפע אקבאי) באיי וועלכע דיזע שטאט

שטיים

שטיט וואר געשפארט דורך אגרויבען שטורעם וואס האט געשוויט פון טייך אונ האט פאר טרונקען מער אלס דרייא פערטעל שטאט, עס זייען אום געקומען זייער פיל מענשען את דיא וואס זייען געבליבען לעבין זייען געבליבען העכסט ארעם, אונ באלד נאך דעם ווערט דארט אין דיזעם געגענד גרויס ערד ציטערנעס, נון ווערדע מיר אונערטרעגליך דארט ווייטער צוא פאר בלייבין, אונ האב געשריבין צוא דעם יאנדעגער רב אונ האב אים געבעטין דאס ער זאל מיר געבין עפעס איינע אנדערע שטעלע, נון ווארדע גראדע אין יענער צייט פאר לאנגט ארב דארט אין קאפלאנד אונ איך ווארדע איבער געזעצט אהין, נון בין איך שוין דא אויך איאר דרייא, עס גייט מיר דא זייער גוט אונ דאך האב איך מיך ניט פאר הייראטהעט, ווייל מיין הארץ איז ניט פריי געוועזען פון גאלדע מינען, איך וואר אויף איר העכסט אויף געבראכט אונ פלעג זיא דאך בעווייגען אין שטילען, נון זעה איך אז דאס וואר גאטעס ווילין, עס איז מיר באשערט איר מאן צוא בלייבין אונ איין פאטער צוא מיינע אונשולדיגע קינדער ווידער צוא זיין.

נפטמתי ככפורך ענה לאהירע), עס גרולט מיך צו הערען דיין געשיכטע, האט זיך צוא אים אבגערופען זיין שוואגער לאהירע, ווייל איך ווייס ביא זיך דאס איך האב עס אלץ פערראורזאכט מיט מיינעם בריף, נון איז אויף מיר די שולד צו פעררכטען וואס איך האב פערדארבען, אונ נאט זיא דאנק דאס עס איזט נאך מעגליך אלעס ווידער גוט צו מאכען, דען דו מאראנא האסט נאך קיין ווייב גענומען, דאס גלייכען גאלדע מינע אונ דיינע עלטערין אונ אזויא איך אונזערע שוועגער עלטערין לעבין נאך אלע, מיר

האבין זיא גינוג ווייא געטאן, נון ווערען מיר, זייא ווידער גוטש טאן, מיין ראט איז דאס מע זאל שרייבין אבריף צוא גאלדע מינע דאס דו לעבסט, דאס דו ביזט ביא אונז, דאס דוא האסט זיך נאך ניט פערהייראטעט, דאס דוא ליבסט זיא נאך, איך ווערדע שרייבין צו אונזערע שוויגער עלטערין, דאס זייא זאלין הער אוים פארין פון בראד, אונ זאלין זיך באזעצין אין מיינער שטאט אנטווערפען, זייא אונ גאלדע מינע אונ אזויא אויך דיינע עלטערין אונ זאלין וואוינען מיט מיר צו זאמען אין אנטווערפען, דען איך בין גינוג רייך צו נעהרין איך בכבוד גדול, איך בין איין מיליאנער אונ האב אין אנטווערפען זייער פיל נחלאות אונ דארט ווערדען מיר פערגעסען אין פריידען אלע אונזערע ליידען, נון איזט דיזער פלאן געפעלין אונזער מאראנען אונ איינען, אונ דאן ערקט וואר דארט פריידען איבער פריידען, מע האט דער לאנגט דעם בעקסטען וויין צום טיש אונ דיא קעסטליכסטע שפייזען, אונ איינע האט דאן מיט גרויס שמחה פאר געשטעלט איר עלטערין זון טוביה פאר איר שוואגער מאראנא, דאס איז דער טאביאס וואס לאהירע האט וועגין אים געשריבין צו גאלדע מינען ער וואר דארט אין נאליציען ערצוגען געווארען דרייא יאר אונ נאך הער האט אים איינע אב גענומען צוא זיך קיין אנטווערפען, ויא האט אים פריהער ניט געקענט האבען ביא זיך ווייל לאהירעס פאטער האט נאך גילעבט אונ ער וואלט אים אן געקוקט פאר איין ספור, אונ דאן האט זיך מאראנא דער מאנט דאס ער האט נאך ביא זיך דעם אונגליקליכען בריף, ער האט אים ארויס גענומען אונ האט אים פאר זייא געלייענט, קורץ דער פון עס ווארדע דארט איין געמיש פון לאכען אונ וויינען, פון פריידען אונ ליידען, אונ דיא נאכט איז זייא פר איבער גילאפין וויא איין וואונדערליכר טרוים.

ומהיום הזה ומעלה) אונ פון דיזען טאג אן אונ ווייטער וואר מאראנא מיט לאהירען אונ מיט איינען אין איינעם , אונ האבין דארט צוא געבראכט דיא גאנצע צייט וואס זייא זיינען דארט גיזעסען אין גרויס פערגעניגען אונ דר ווײלע האט זיך אונזר מאראנא פארטיג געמאכט צו דער גרויסע רייזע אונ האט אוועק געשיקט אבריף צו גאלדע מינען געשריבען מיט ליבע אונ מיט טרערין וויא עס פאסט פאר אמאן וואס איז דער ווייטערט פון זיינער פרויא וואס ער ליבט איר , אזויא פיל יארען , ער האט זיין בריף איין געשלאסען אין איינעם אונ לאהירעס בריף אונ עס האט געדויערט מער אלס דרייא חדשים ביז ער איז אן גיקומען צו גאלדע מינען .

המכתב בא) דער בריף איזט אן גיקומען צו גאלדע מינען אום תשעה באב , זיא וואר דאן אין איר פאטערס קליינעל אונ האט גיזאגט קינות , מע האט דאן גראד גיהאלטען בייא די ווערטער , אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה , דאס הייסט , דוא ציון קלאג איבער דיין פאלק וויא איינע יונגע פרויא וואס עס איזט געקליידעט אין אזאק אונ טרויערט איבער איהרען יונגען מאן וואס וואר פון איר אב געריסען פאר דר צייט , גאלדע איז דאן גישטאנען געקליידעט אין איהרע טרויער קליידער אונ וואר ביי דיזע ווערטער צו נאסען אין וויינען , דען זייא האבען בעריהרט דאס אינעווייניקייט פון איהרעם הערצען , זיא וואר נאך זייער שיין , די צייט האט זי נאך פערשוינט , זיא האט זיא קים בעריהרט , דאס הייסט זי האט זיך נאך ניט גיעלטערט אונ ניט גיענדערט , עס האט נור איין טרויער וואלקען איין צטואס פערדונקעלט איהר ליכטיגען אונ ציכטיגען שטערין , אונ איין טיפער קומער האט גישוועכט דעם גלאנץ פון איהרע שטראהלענדע אויגען , קורץ דער פון שענר קען שוין איין מאהלער ניט מאהלען וויא ציון שטייט פאר גאט אונ

קלאגט

קלאגט אויף אונזער חורבן אלס גאלדע מינע איזט גישטאנען אונ האט געוויינט אונ גיקלאגט , דען קים האט זיא זיך געהאלטען אויף די פיס , קים האט זיא דיא ווערטער גיזעהען , אונ דאך האט זיא זיך גליקליך געפונען דאס זיא איצונד איינע גוטע גילעגענהייט האט זיך אין גאנצען אונ מיט רעכט אויס צוא וויינען , דען עס פערגעניגט איין פערקימערטעס הערץ צוא טרויערין מיט איינעם טרויעריגען פיל מעהר אלס איינעם פרייליכען , זיך צו פרייען מיט איינעם פרייענדין , דען דער מענש איז ניט צוא פריידען גימאכט , אונ דאהער איזט דיין אויג מיט טרערען פול אויך ווען ער לאכט .

ויהי בעודנה עומדת ובבכה) אונ עס וואר וויא זיא שטייט דא אונ וויינט אזו האט איר דיא קאמער טירכען אן געזאגט דאס עס איזט דא אבריף צוא איר פון אויסלאנד , עס איזט איר בייא דיזע ווערטער קאלט גיווארין , איר הארץ האט איר אן געהייבין שטארק צוא קלאפען אונ אירע טרערין האבין זיך מיט איין מאל פערהאלטען , זיא האט גיענדיגט די קינה אלי ציון זייער געשווינד וויא איין וואכענדיקען לאנג והוא רחום אונ איזט אוועק אין שטוב עפעס וויא האלב צו טויט אונ האלב צו שראקען , דען די ווײלע פון מענשין זעהעם זייער ווייט , צוואר דונקעל אונ ניט דייטליך אבער דאך שפירט זיא אונ בעדקט איהר אונגליק אדער איר גליק אמאל מיט איינינע טעג פריהער , אונ אמאל מיט איינינע שטונדין אדער מינוטען פאראהער , אונ דאס זעלבע איזט גישעהען מיט אונזער גאלדע מינען , זיא פלעגט צוואר אפט האבען בריף פון איר שוועכטער אבער גיבאכט וואר זיא אזוי בעאייגנסטיגט וויא איצונד מיט ציטערדיגע הענד האט זיא אים אויפגעבראכן , אונ דער אנבליק פון מאראנאס האנד שריפט האט איר שוין הערצט

ערשרייט

ערפּיים , אונ ווער קען שוין בעשרייבען וויא עס וואר איר צוא מוט אלס זיא האט דעם בריף גילעזין , אונזער פּאטער יעקב האט זיך שוין נים גיקענט מער פריידען אלס מען האט אים אן גיזאגט דאס זיין זון יוסף לעבט , עס איז איר גיווארין טאג אין איר פינסטערין הארצין , דער מרויער וואלקען איז דער זעלבע מינוט פערשוואונדען פון איר שטערין , אונ אירע מאמע אונך האבין אן גיהויבין ווידער צוא גלאנצין אונ צוא שטראהלען וויא דיא ליכטיגע שטערין אין הימעל , ליבע אונ האפנונג האבין זיך צוא ריק גקערט אין אירע זיילע , אונ לאנגע קומער ווערט אין דער זעלבע זיילע אויף איבער פאר געסין , זיא האט דיזעם בריף צעהען מאל איבער גילעזין אונ דאן האט זיא עס אויס גיזאגט אירע עלטערין אונ זייא האבין זיך נאך מער געפריים אלס איר מאמער דען זייא זאגען דאך איצונד גיוואר גיווארין דאס זייער איינע לעבט נאך אונ איז נאך דער צוא זייער גליקליך , נון ווערט עס באלד בעטאכריכטיגט מאראנאס עלטערין , אונ עס וואר דארט פריידען איבער פריידין אבער דאך אהן שמילערהיים , נון ווערט געשריבען בריף צוא מאראנאן אונ צוא איינען דאס זייא אלע ווילינען איין צוא בעזעצין זיך אין אנטווערפען , דען דא אין בראד , איז זייא שוין אונבעגליך צוא פאר בלייבין , דען עס האט מיט זייא דא דיא וועלט אויף זיין .

ובמרם כלות שנה) אינ בעפאר עס איז איין יאר פאר איבער האבין זיך שוין אלע צוא זאמען איין גפונען אין אנטווערפען , דאס הייסט איינע מיט איר מאן אונ אירע קינדער , מאראנא מיט זיין פרויא נאלדע מינען , הייפלער מיט זיין וויב שרלע , ר' דניאל מיט זיינער פרויא , זייא האבין

דארט דעם ערסטין יאר צוא גיבראכט אין גרוים פריידין , אין באלין , אונ אין גרויסע פאלצייטין , עס וואר דער באיי אויך קיין ארעמער פערגעסין , עס וואר אויש געטיילט זייער פיל געלט אויף צדקות אונ אויף גמילות חסדים , צוויא מאל אין דער וואכע פלעגין זייא צוא זאמען קומען צוא מאראנאן , אונ ער פלעגט זייא דער ציילין דאן אגאנצע נאכט פון זיינער גרויסע רייזע נאך אמעריקא אונ פון זיין דארטיקע רבנות , פון דיא יודין וואס זייען דארט פון דעם קאפלאנר , פון דיא ווילדע פעלקער וואס זייען דארט , פון זיינע גרויסע ניפארין וואס ער איז אויס גישטאנען אלס עס וואר ערד ציטערנעס אונ די גרויסע איבר שווימונג דארט אין אמעריקא , אונ נאך דיזעם . יאר האבין זייא זיך גילעבט יעדע פאמיליע בעזונדער פרידליך אונ גליקליך , אונ האבין גיהאט גרוים נחת איינער פון דעם אנדערין , אונ דיא פאמיליע מאראנא לעבט נאך עד היום דארט אין נידער לאנד אין גרוים עהרען .

דער שרייבער נעמט אבשייד פון דיא לעזערין

נון לעבט וואויל מיינע טייערע לעזערין , מעג דיר נוט בעקומען דיזע גישיכטע וואס איך האב זיא געשריבען פיל מער צוא דיינעם נוצען אלס צוא דיינעם פערגעניגען , מענסט זיך ניין ווער דוא ביזט איינע היימישע אדער מאהרייקע קענסט זיך דער פון אפּלערנען זייער פיל נוטע זאכין , ערשטענס , דאס לויט אונזערען אידעשען דת אונ לויט נאך דיא געזעצע פון דער בריאה (נאטור) אונ פון דיא נארע עהרע דארף זיין יעדע פרויא איינע היימישע אונ באשעפטיגען זיך מיט דער

ווירטשאפט, בים קינדער ערציהונג, בים הויזליכע ארבעט, צווייטענס, דאס איינע פרויא מוז געהארזאם איהרעם מאן אונ געדולדיג זיין וויא איינע מויזע, דריטענס, דאס איינע ארענטליכע פרויא זאל ניט פאר לאנגען פון איר מאן קיין צירונג, קיינע טייערע קליידער, ערכטענס הערדט עש דעם פרידען אין שטוב, אונ צווייטענס העלפט זיא דורך דעם אויף איינע הייליגע צוא זיין, דען עש ווילט זיך שוין ווייזן דער מיט צוא וויסן לייטן, זיא פאר זאגט שוין ניט דאן קיינע האכצייט, קיינע גזעלין ציאפט, אונ דאס אנדרע איז דער פון דאס זיא קיבט אהיים איינע אונ צוא פרידיגע, איינע בעליידיגטע, אונ בפרט ווען מען איז נאך ניט אין שטאנדע זיך אזויא רייך צו קליידען, ניט איינע בלייבט דר פון איינע אונצייטיגע אלמנה, אדער איינע ברוסט פעלערין, וויא אונזערע חכמים זאגין (התאוה והקנאה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם) דאס הייסט דאס צוא פיל פערלאנגען אונ דער כבוד אונ דער פערדרוס מאכין דעם מענטשין אין פריא צייטיגען טויט, מאך דיך גיפעלין דיינעם מאן אונ דאן ביזט דוא גליקליך, האלט דיינע ווירטשאפט אין ארדענונג, ביין הויז ריין, דיך אונ דיינע קינדער זויבער אונ ציכטיג אונ דיינע דרייא געבאט, חלה, נדה, הדלקת הנר, דאן ביזט דוא נאגין יוצא פאר דיינעם באשעפער וואס ער האט דיך בישאפין אום נור צוא זיין איינע הילפע פאר דיין מאן, פירטענס, דאס אמוטער איז מחויב מדריך צוא זיין אירע קינדער בדרך טובים, נון פאר קיינים זיך שוין פון זעלבסט דאס דוא זאלסט דער באיי איך זיך ניט לאזין פאר בלענדען פון דעם פאלשין כבוד, עס זאל זיך דיר ניט וועלין צוא מאכין פון זיא וואס עס

איז

איז אונמעגליך צוא מאכין, זייען זיא ווערים בים איינפאקע קעס, זאלסט דוא זיא בעסער מאכין פאר גוטע האנד ווערקער אלס פאר שלעכטע לומדים, וואס דורך דעם וועלין זיא זיין אימער אונ נוציגע מענטשין, אונ פאלין דעם עולם צוא לאסט, אונ דאהער זייען באיי אונז זייער פיל טויגעניכטשען מוזג פרעשער, ליידיג גייער, וואס דער עולם דארף פאר זיי צאלען [illegible]קעס, אונ דאהער איז ביא אונז די קאראפקעס וואס קיין אומה ולשון וויים ניט דער פון, האסט דוא טעכטער אם א לערנען זיי וועניג צו באדארפען אונ הויפטזעכליך דאס זיא זאלין די ווירטשאפט פערשטיין, קאכען, וואשין, העפטין, נייען, אונ אויך שניידערין דאמיט זיא זאלין זיך אין אונגליק זעלבסט גענערען קענען, איין שפריכווארט זאגט, דער קלוגער מענש בעמיהעט זיך דאס זיינע קינדער זאלען קענען זייער ברויט ערליך פערדינען אונ זיא געפינען דער צוא אויך דעם גליק, דער אונקלוגער אבער בעמיהעט זיך דאס זיינע קינדער זאלען גליקליך זיין, איז דאס אנדרע דער פון דאס זיא האבען קיין ברויט, איין איינגעל דארף חתונה האבען, איין מיידעל כדי חתונה האבן וויל זיא קען זיך זעלבסט ניט גענערין אונ זיבער זיין, דאהער גיב דיינע טעכטער מאגען ארענטליכע מענשען וואס זיא זאלין קענען זיא געהעריג מפרנס זיין, זוך קיין יחוס, קיין עילוי, קיין הייציקעל אליין, איין חכם זאגט, דער וואהן איז קורץ, די רייא איז לאנג, דאס הייסט דער טעות איז אויף איינע ווילע, נור די חרטה אבר דויערט איביער, פינפטענס איז פון דר גרעסטע צוא לערנען, דאס איין מענש דארף ניט זיין אזוי גיך איבער איילינ אונ דארף ניט גלייבען באלד יעדען חשד, גאלדע מינע וואר נאנק אונשולדיג אונ איז געוועזן אומגליקליך נור ווייל דער מאראנא וואר לייבט

נלוביט

Lessons to be learned
3. Don't demand jewels etc.
5. Person shouldn't be over hasty

גלויבין, זעקסטענס איז ווידער דער פון צו פערזיין דאס א[illegible]
פרויא דארף נזהר זיין וויא צוא ביידען מיט אמאן, דען דאס [illegible]
זיך גאלדע מינע אן געמאכט מיט אירע ניט קלוגע רייד מיט [illegible]
כאן ערב יום כפור פאר נאכט, נון ליעב וואול מיינע מי[illegible]
לעזערין אונ האב קיין פערדרום איף דיינעם שרייבער. דע[illegible]
מיינט נור דיין טובה, אונ מיין לוין ווערט זיין ווען מיינע ווער[illegible]
וועלען דיר אין אויער גריין, אמן.

6. A Woman Should Know how to talk to her husband